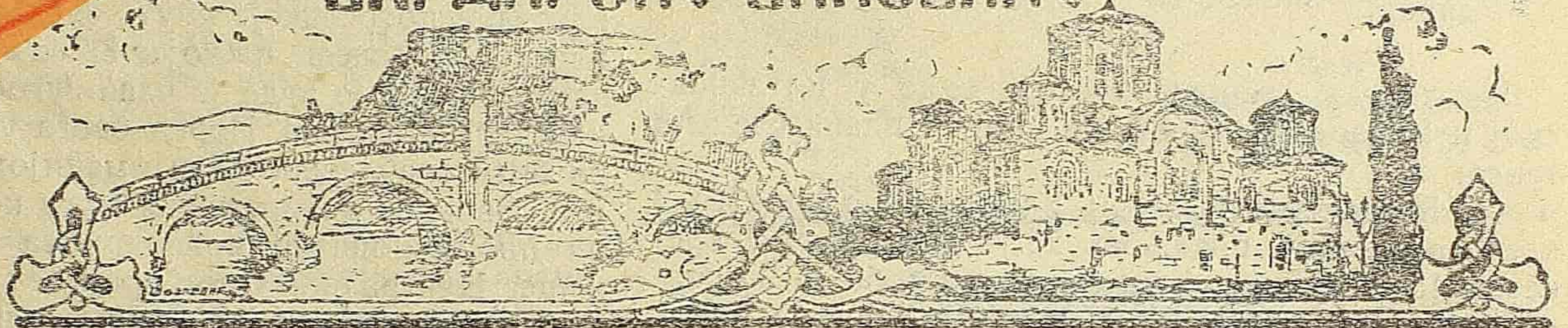

21 Универзитетска библиотека
Универзитетске библиотеке БЕОГРАД

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

ВАРДАРСКЕ БАНОВИНЕ

9 АПРИЛ 1938 ГОД.
СУБОТА

Поједини број 2 динара

ГОДИНА IX БРОЈ 833
СКОПЈЕ

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ излази једанпут недељно. Годишња претплата 80 динара.

Огласи се примају и рачунају по следећој тарифи:
оглас до 24 речи Дин. 12; свака даља реч Дин. 0.50.

ПРИВАТНИ ОГЛАСИ ПЛАЋАЈУ СЕ УНАПРЕД

Новиц се полаже на чек, рачун бр. 80127, или поштанском упутницом на адресу Администрације
Службеног Листа, Скопје, Цара Николе 35.

НАРЕДБА

О ТАКСАМА ЗА СТАНОВАЊЕ, КУПАЊЕ, КУР-ТАКСЕ И ЛЕКАРСКЕ ПРЕГЛЕДЕ У БАЊАМА ВАРДАРСКЕ БАНОВИНЕ

На основу § 1, 27, 29, 30, 41 и 60 Закона о банској управи, чл. 13 Закона о бањама и чл. 43 Правилника о бањама, минералним и топлим водама, прописујем ову

НАРЕДБУ:

о бањским (кур-таксама), купалишним, лекарским и осталим таксама у бановинским бањама Вардарске бановине (Врањска Бања, Катлановска Бања, Дебарска Бања, Сијаринска и Негорачка Бања).

Чл. 1

За наплату бањске таксе (кур-таксе) и осталих такса, година се дели на две сезоне:

- 1) летњу, која траје од 1 маја до 30 септембра;
- 2) зимска, која траје од 1 октобра до 30 априла.

Време од 16 јуна до 31 августа зове се главна бањска сезона.

Чл. 2

Бањска такса (кур-такса) у бановинским бањама износи и то: у летњој сезони у Врањској бањи динара 60.— у осталим бањама динара 10.— Кур-такса у зимској сезони наплаћује се у половини цене.

Чл. 3

Купалишне таксе износе:

у главној сезони

- 1) у Врањској бањи: 1 купање у кади 10 дин.; 1 купање у басену 5 дин.;

- 2) у Катлановској бањи: 1 луксузно купање у басену 10 дин.; 1 обично купање 5, 4 и 2 дин.; (Према времену у коме се купање врши).

Пролазници плаћају 5 дин. обично купање.

- 3) у Дебарској бањи: 1 купање у кади 6 дин.; 1 купање у басену 3 дин.;

- 4) у Негорачкој бањи: 1 купање у басену 3 дин.; 1 купање у блату 2 дин.; порција блата у стану 1 динар;

- 5) у Сијаринској бањи: 1 купање у кади 6 дин.; 1 купање у басену 3 дин.; 1 купање у блату 2 дин.

У зимској сезони купалишне таксе наплаћују се у половини од одређене цене у свима бановинским бањама.

Чл. 4

Лекарске дозволе за купање стају у свима бањама 2.— динара

Чл. 5

Нико се не може купати у минералној води ако нема дозволу од лекара (упут за лечење — купање) и плаћену карту.

Такса за лекарски преглед у свима бановинским бањама од стране службеног бањског лекара износи 30.— динара.

Чл. 6

Лекарски преглед у бановинским бањама је обавезан за лица која долазе у бању ради купања у минералној води и употребе блата или минералне воде и то како при доласку, тако и при одласку. Преглед при одласку је бесплатан.

Лица, која су по закону сиромашна не плаћају лекарски преглед код бановинских бањских лекара.

Исто тако је обавезан преглед и оних лица, који се у бањи баве мање од два дана, а желе се

купати, но с тим да за ово време немогу се купати више од два пута. Ови прегледи су бесплатни.

Чл. 7

За употребљено рубље при сваком купању плаћа се 2.— динара, а за употребу само убруса 1.— динар.

Чл. 8

Бановински станови постоје само у Катлановској и Негорачкој бањи, за које се плаћа следећа такса:

У Катлановској бањи: 1 намештена соба са 2 кревета у новом павиљону 25.— динара; са 1 креветом 15.— динара; 1 ненамештена соба за 2 празна кревета у згради Управе и у згради до новог павиљона 20.— динара; 1 ненамештена празна соба у Старом Хану 10.— динара; у кадним собама 6.— динара; 1 празан кревет 3.— динара на дан.

Од приватног „Кочковог хотела“ (Веселина Васића) наплаћује се 3.— динара од собе за 24 часа, а за време зимске сезоне 1.50 дин.

У Негорачкој бањи: соба са два намештена кревета 25.— дин., а 1 намештен кревет 15.— дин.

У зимској сезони бановински станови наплаћују се у половини цене.

Чл. 9

Плаћању бањске таксе (кур-таксе) преко целе године подлежу сва лица оба пола која у бању дођу ради лечења, опоравка, одмора, те се у бањи задрже дуже од 24 часа. Деца испод 10 година старости не подлежу плаћању кур-таксе.

Чл. 10

Ослобођавају се бањске кур-таксе и купалишне таксе преко целе године и то:

1) Лични инвалиди, који су признати за инвалиде сходно чл. 16 Инвалидског закона од 4 јула 1929 год. упућени у бање на лечење уредним упутом надлежних власти сходно чл. 20 поменутог закона.

2) Сиромашни ђаци свих школа упућени уредним упутом школских власти и снабдевени уверењем надлежног општинског суда, овереним код надлежне пореске управе, из кога ће се видети да је упућено лице сиромашног стања.

3) Сви лекари и њихове породице, који су на лечењу у бањи уз доказе о своме идентитету — ово важи и за породице умрлих лекара.

4) Сиромашна лица снабдевена уверењем надлежне општинске власти овереним код пореске управе, да не плаћају више од 60 динара (шездесет) годишње основне порезе и да у другим општинама немају имовину за опорезивање нити да су запослени у приватној, самоуправној и државној служби, а ако имају имовине или су упослени да укупно њихова основна и службеничка пореза не износи више од 60 динара годишње. Ова повластица не важи за време главне сезоне.

5) Лекари, страни држављани, снабдевени пасошем овереним од надлежног југословенског посланства из кога ће се видети да је дотични лекар.

6) Стални чланови комисије за набавку материјала, а за потребе управе бање.

Чл. 11

Ослобођавају се само кур-таксе а купалишне са ограничењем и то:

1) Чланови Југословенског новинарског удружења. Купалишне таксе ван главне сезоне а у главној сезони са попустом 50%. За уживање ове повластице потребан је упут Југословенског новинарског удружења из којег ће се видети име и презиме, одакле је и да је члан Југословенског новинарског удружења. Поред овога упућено лице мора бити снабдевано легитимацијом са фотографијом. Овом се повластицом могу користити и страни професионални новинари са уредним упутом нашег Централног Пресбироа.

2) Деца испод 10 година старости ако се купају заједно са родитељима плаћају купалишне таксе са попустом 50%.

3) Члановима од Управе бањске ангажоване музике за свирање одобрава се два пута недељно бесплатно купање.

4) Стално особље — чиновници и службеници надлештва који се у бањи налазе: Команда места, Управа поште и телеграфа, жандармеријске станице, претседник општине и деловођа купалишне таксе ослобођавају се за време од 1-X до 31-V, а за остало време плаћају као и остали државни и бановински чиновници и службеници грађанског и војног реда.

Чл. 12

Ослобођавају се кур-таксе и купалишне таксе са 50% и то:

1) активни државни и бановински чиновници и службеници као и чланови њихових породица (жена и неодрасла деца) снабдевени објавом надлештва где су са службом.

2) активни и пензионисани официри и подофицири свих редова војске, жандармерије и граничне трупе снабдевени са објавом где су са службом.

3) пензионисани државни и бановински чиновници и службеници војног и грађанског реда и чланови њихових породица снабдевени објавом надлежних благајна од којих примају пензије.

4) Стални регулисани чиновници и службеници железнички и бродарски.

5) Чланови удружења носилаца Карађорђевог звезде са мачевима официрског и војничког реда, ако уредном легитимацијом докажу да су његови чланови.

6) Чланови удружења четника, који су учествовали у ратовима и то докажу потврдом главног одбора удружења четника.

7) Каплари и редови сталног кадра упутом надлежне команде.

8) Руски инвалиди чланови удружења Руских инвалида снабдевени уредним упутом управе удружења.

9) Добровољни чланови ватрогасних чета и њихове породице, изузев главне сезоне и то када од својих ватрогасних заједница званичним путем буду упућени у бању ради лечења.

Чл. 13

Сва лица, која имају право на повластице по

упут свога надлештва, благајне, удружења или овој наредби дужна су предати бањској управи општине, односно власти које упућују, из кога ће се видети да исти или чланови његове породице долазе у бању искључиво ради лечења. Поред овог упута дотична лица морају бити снабдевена и уредном легитимацијом и објавом са фотографијом из које ће се утврдити и идентите. За сиромашна лица поред легитимације и упута управе бање има тражити и уверење о сиромашном стању.

Чл. 14

Ослобођење из тач. 7 чл. 10 и повластице из тач. 6 и 9 чл. 12 ове Наредбе важе само за време споредне службе. У изузетним хитним случајевима може управник бање према своје нахођењу одобрити лечење и за време главне сезоне.

Бесплатна купања врше се првенствено у басенима.

Управник бање може изузетно одобравати купање у кадама и лицима из тач. 5 и 8 чл. 12 ако природа њихове болести то захтева.

Повлашћена купања важе по правилу за купање у басенима, но лица из тач. 1 чл. 11, тач. 1—4 чл. 12 могу се купати у кадама.

Управа бање може одобравати повлашћена купања у кадама и оним лицима који имају првенствено право на басене, ако нема велики број лица која траже купања у кадама, те се тиме не ремети, нити мења њихова уредна купања у кадама.

Чл. 15

Сваки бањски посетилац који у бању дође ради лечења или иначе, дужан је да се у року од 24 часа лично или преко станодавца пријави пријавном одељењу Управе бање, ради уписа у књигу бањских посетилаца.

Чл. 16

Ова наредба ступа на снагу даном обнародовања у „Службеном листу“ Вардарске бановине, кога дана престају важити све досадашње наредбе и решења по овом предмету.

БАН

Начелник VI Одељења,

Вардарске бановине,

Д-р ЗАРУБИЦА, с. р.

М. НОВАКОВИЋ, с. р.

VI бр. 8280 од 5 априла 1938 год. — Скопље.

С. О. 2514

1 —1

ИЗМЕНА УРЕДБЕ О ОПШТИНСКИМ СЛУЖБЕНИЦИМА ВАРДАРСКЕ БАНОВИНЕ

Банско веће Вардарске бановине донело је на основу § 85 Закона о општинама следећу

УРЕДБУ

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА УРЕДБЕ О ОПШТИНСКИМ СЛУЖБЕНИЦИМА ВАРДАРСКЕ БАНОВИНЕ

II. Бр. 6778 од 15 марта 1934 год.

Чл. 1

§ 106 мења се и гласи:

До 1 априла 1942 године могу се примати у општинску службу кандидати са квалификацијама по досадањим прописима али ипак конкурсом

сходно прописима § 11 а изузетно од прописа § 10 ове Уредбе.

Ова Уредба ступа на снагу објавом у „Службеном листу“ Вардарске бановине.

Ову Уредбу о изменама и допунама Уредбе о општинским службеницима II. Бр. 6778 од 15 марта 1934 године на основу § 85 Закона о општинама одобравам.

II. Бр. 8665/38

30 марта 1938 године

Скопље.

С. О. 2509

БАН

Вардарске бановине,

МАРКО НОВАКОВИЋ, с. р.

1—1

Постављења

Решењем Господина Министра унутрашњих послова III бр. 10830 од 22 марта 1938 год. постављен је за политичко-управног приправника начелства Среза преспанског Ђорђевић П. Никола, дипломирани правник из Савинца, среза таковског.

Решењем Господина Министра унутрашњих послова III бр. 11318 од 25 марта 1938 год. постављен је за писара IX групе Среза горског у Драгашу Ђурић Милан, бивши писар исте групе из Свилајнца.

Решењем Господина Министра унутрашњих послова III бр. 10830 од 22 марта 1938 год. постављен је за политичко-управног приправника Управе полиције у Скопљу Кривокапић Д. Блажа, дипломирани правник из Сенте.

Решењем Господина Министра унутрашњих послова III бр. 10830 од 22 марта 1938 год. постављен је за политичко-управног приправника Среза велешког у Велесу Драговић Михаило, дипломирани правник из Ђаковице.

Решењем Господина Министра унутрашњих послова III бр. 10830 од 22 марта 1938 год. постављен је за политичко-управног приправника Среза штипског у Штипу Бојичић Р. Александар, дипломирани правник из села Вуца, среза беранског.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6404 од 29-III-1938 год. постављен је инж. Стојићевић Д. Јован, бановински чинов. приправник од VIII групе Техничког одељења ове Управе за бановинског техничког пристава VIII групе при истом Одељењу на терет парт. 118 поз. 1 и 3 буџета Вардарске бановине за 1937/38 год.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6499 од 30-III-1938 год. постављен је Пухаљски М. Михаило, свршени ђак Средње пољопривредне школе у Москви (Русија) за бановинског чиновничког приправника од IX групе пољопривредне струке при начелству среза овче-пољског у Св. Николи на терет партије 38 буџета Вардарске бановине за 1937/38 год.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6778 од 1 априла 1938 год. Паламаревић С. Живо, свршени матурант и званичник-дневничар VII Финансијског одељења ове Управе постављен је за бановинског рачунског приправника од IX групе при истом Одељењу, на терет парт. 212 поз. 1 буџета Вардарске бановине за 1938/39 год.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр.

6253 од 1 априла 1938 год. Богданов И. Јован, бановински писар-приправник од IX групе Општег одељења Краљевске банске управе Вардарске бановине, постављен је за бановинског писара IX положајне групе истог Одељења на терет партије 1 позиције 1 буџета Вардарске бановине за 1938/39 годину.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6711 од 1 априла 1938 год. Николић Г. Миодраг, бановински магационер VIII положајне групе Бановинске болнице у Битољу, постављен је за бановинског архивског чиновника VIII полож. групе при Врањској Бањи, по потреби службе, остајући и надаље на досадањој партији Бановинске болнице у Битољу.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6624 од 1 априла 1938 год. Д-р Тадић-Јовановић Босиљка, бановински чиновнички приправник од VIII групе — лекар Бановинске болнице у Велесу постављена је за бановинског чиновничког приправника од VIII групе — лекара при Бановинској болници у Приштини, по потреби службе.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6775 од 1 априла 1938 год. Рубен Мара, свршена ученица IV разреда Трговачке академије и званичник-дневничар VII Финансијског одељења ове Банске управе, постављена је за бановинског архивског приправника од X групе при истом Одељењу на терет парт. 212 поз. 1 буџета Вардарске бановине за 1938/39 год.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6866 од 4 априла 1938 год. Марковић В. Надежда, свршена ученица Државне женске стручне учитељске школе у Београду, родом из Свилајнца, постављена је за бановинску стручну учитељицу-приправника од IX пол. групе при Женској занатској школи у Прилепу на терет буџета Вардарске бановине за 1938/39 год.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6460 од 29 марта 1938 год. Лебеда Н. Иван, управно-канцеларски чиновник X пол. групе са 2 пер. повишицом начелства Среза кривоаланачког у Кривој Паланци, постављен је за управно-канц. чиновника IX пол. групе при Управи полиције у Скопљу с тим да му припадности ове групе теку почев од од 1 априла 1939 год. сходно § 263 ст. 1 у вези § 30 ст. 2 Закона о чиновницима.

Унапређења

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6780 од 1 априла 1938 год. Поповић К. Стеван, бановински пољопривредни чиновник VIII положајне групе и в. д. управника Огледно-повртарске воћарске станице у Горњем Лисичју, постављен је за бановинског пољопривредног чиновника VII полож. групе и в. д. управника исте станице на терет партије 78 поз. 1 и 2 буџета Вардарске бановине за 1938/39 год.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6513 од 30 марта 1938 год. постављен је Лебеда Н. Иван, управно-канц. чиновник IX групе Управе полиције у Скопљу за управно-канц. чиновника исте

групе при начелству Среза кривоаланачког, по потреби службе.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6105 од 26 марта 1938 год. Д-р Барановски А. Константин, бановински чиновнички приправник од VIII групе, лекар удружене здравствене општине у Средској, Среза шарпланинског, постављен је за бановинског здравственог пристава VIII пол. групе при истој Удруженој здравственој општини на терет парт. 146 поз. 1 буџета Вардарске бановине за 1938/39 год.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6335 од 28 марта 1938 год. Поцевић П. Константин, архивски приправник од X групе Хигијенског завода у Скопљу, постављен је за архивског чиновника X положајне групе истог Хигијенског завода на терет парт. 1038 поз. 1 државног буџета за 1938/39 год.

Премештаји

Указом III бр. 10367 од 30 марта 1938 год. постављен је за банског инспектора IV пол. групе I степена Краљ. банске управе Вардарске бановине Надбантић Сава, начелник Управног одељења исте групе I степена Краљ. банске управе Врбаске бановине, по потреби службе.

Решењем Господина Министра унутрашњих послова III бр. 11119 од 24 марта 1938 год. премештен је Илић И. Стојан, политичко-управни приправник из Среза зеничког у Срез доњополошки, по потреби службе.

Решењем Господина Министра унутрашњих послова III бр. 11119 од 24 марта 1938 год. премештен је за писара IX пол. групе Среза жеглиговског Будимировић М. Александар, писар исте групе Среза лужничког, по потреби службе.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 757 од 26 марта 1938 год. Павловић Ж. Петар, бановински чиновник пољопривредне струке IX пол. групе 1 период. повишице при Нижој пољопривредној школи у Лесковцу, постављен је за бановинског чиновника пољ. струке VIII полож. групе при истој школи на терет парт. 49 поз. 1 буџета Вардарске бановине за 1937/38 год. стиме да врши дужност рачуновође исте школе.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 188 од 1 априла 1938 год. Јовићевић Ј. Милан, бановински чиновнички приправник од X групе — надзорник Врањске бање, постављен је за бановинског архивског приправника од X групе при Бановинској болници у Битољу, по потреби службе, остајући и надаље на својој досадашњој партији у Врањској бањи.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6955 од 4 априла 1938 год. Радосављевић-Хацикочковић А. Христина, бановинска стручна учитељица-приправник од IX положајне групе Женске занатске школе у Прилепу, постављена је за бановинску стручну учитељицу-приправника од исте групе при Бановинској женској занатској школи у Скопљу, по молби.

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 6867 од 3 априла 1938 год. Плавшић Б. Илија, бановински чиновнички приправник од IX групе и в. д. економа Бановинске болнице у Ђевђелији, постављен је за бановинског рачунског приправника од IX групе при VII Финансијском одељењу ове Банске управе на терет парт. 212 поз. 1 буџета Вардарске бановине за 1938/39 год., по молби.

Оставке

Решењем г. Бана Вардарске бановине I бр. 5759 од 26 марта 1938 год. Аћимовић-Алексић Павлини, бановинској стручној учитељици IX пол. групе Женске занатске школе у Скопљу, уважена је оставка на бановинску службу.

Конкурси

КОНКУРС ЗА ДЕЛОВОЂУ ОПШТИНЕ ВЕЛЕШКЕ

На основу § 11 Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине и § 3 Уредбе о изменама и допунама Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине, а у вези извршне одлуке одбора ове општине бр. 5194 од 23 фебруара 1938 год., управа општине велешке расписује конкурс за попуњу упражњеног места деловође ове општине, које је статутом предвиђено као главно службеничко место.

Кандидати поред општих услова из §§ 1, 2 и 3 Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине, морају испуњавати услове из § 10 пом. Уредбе и чл. 25 Статута о општинским службеницима ове општине, тј. да је свршио правни факултет и да има најмање две године државне или самоуправне службе.

На ово место могу рефлектирати и лица која имају услове из § 106 пом. Уредбе.

Молбе са свима потребним документима у оригиналу или овереном препису од надлежне власти, са таксом од 13.— динара у готовом новцу, примаће се у року од 30 дана, рачунајући од првог огласа у Службеном листу Вардарске бановине. Поднете молбе после овога рока неће се узимати у обзир.

Плата је предвиђена статутом и буџетом ове општине.

Из канцеларије управе општине вароши Веле-са на дан 14 марта 1938 год. бр. 6266.

З. О. 1604

3—3

КОНКУРС ЗА СЕСТРУ НУДИЉУ ПРИ БАНОВИНСКОЈ БОЛНИЦИ У ЛЕСКОВЦУ

Управа Бановинске болнице у Лесковцу овим расписује конкурс ради попуњавања упражњеног места сестре нудиље при Бановинској болници у Лесковцу.

Молбе својеручно написане и прописно таксирани са 10.— дин. бановинске таксе и свима при-

лозима из § 3 Закона о чиновницима достављати непосредно Бановинској болници у Лесковцу најдаље до 10 априла 1938 године.

Место сестре нудиље је дневничарско са 730 динара награде месечно и бесплатна храна у болници.

Из канцеларије Бановинске болнице у Лесковцу, бр. 465 од 21 марта 1938 године.

2—3

КОНКУРС ЗА ДЕЛОВОЂУ ОПШТИНЕ ПАРАЛОВСКЕ, СРЕЗА ГЊИЛАНСКОГ

Први избор за попуњу упражњеног места овоопштинског деловође по одлуци одборској бр. 4549/37 год., због тога што пријављени кандидати, поднетим документима нису испуњавали услове по чл. 4 ст. 4 Уредбе о изменама и допунама Уредбе о општ. службеницима Вардарске бановине, одлуком начелства среза Гњиланског бр. 2419 од 8-II-1938 год. — поништен је.

На основу накнадне одборске одлуке бр. 865 од 27-II-1938 год. одобрене и од стране надзорне власти, § 11 напред поменуте Уредбе, и чл. 3 Уредбе о изм. и допунама Уредбе о општ. службеницима, општинска управа овим расписује други конкурс за попуњу упражњеног места деловође — које је одобреним и важећим статутом главно службеничко место, са платом и остале принадлежности предвиђене општ. статутом и буџетом.

Кандидати који желе да конкуришу за ово место, треба да испуњавају услове из §§ 1, 2, 3 и 10 или 106 Уредбе о општ. службеницима у вези чл. 1 и 3 Уредбе о изменама и допунама речене Уредбе.

Молбе са потребним — потпуним документима (судска и лекарска уверења којима година од издања није прешла) у оригиналу или овереном препису, са таксом од 12 динара примаће се најдаље до 19 априла т. г. Доцније поднете молбе неће се узимати у обзир.

Из канцеларије управе општине Параловске, дана 19 марта 1938 год. бр. 1106 у Бресалцу.

З. О. 1610

2—3

КОНКУРС ЗА БЛАГАЈНИКА ОПШТИНЕ КЛЕНОВАЧКЕ, СРЕЗА КИЧЕВСКОГ

На основу § 11 Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине II бр. 6778 од 15 марта 1934 године, чл. 3 Уредбе о изменама и допунама исте и извршне одлуке одбора ове општине бр. 624/1938 године — управа општине кленовачке, расписује конкурс за попуњу упражњеног главног службеничког места благајника ове општине.

Кандидати који желе да конкуришу за ово звање, имају да поднесу сва документа која се траже по §§ 1, 2, 3, 10 или 106 пом. Уредбе.

Принадлежности за ово звање предвиђене су овоопштинским статутом и буџетом.

Молбе са свима потребним документима у оригиналу или код надлежних власти потврђеном препису о испуњавању споменутих услова и таксом од 12 динара у готову, управа ће примати у

року од 30 дана од дана огласа конкурса у Службеном листу Вардарске бановине, после овога рока поднете молбе неће се узимати у обзир.

Из канцеларије управе Општине кленовачке, дана 24 марта 1938 год. бр. 624 у Извору.

З. О. 1621

1—3

КОНКУРС ЗА БЛАГАЈНИКА ОПШТИНЕ ВАРОШИЦЕ ГРАДСКО

На основу § 11 Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине и чл. 3 Уредбе о изменама и допунама Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине, а у вези извршне одлуке одбора ове општине бр. 1102 од 13 марта 1938 год. која је одобрена од стране начелника среза кавадарског бр. 3546 од 22-III-1938 године, управа општине варошице Градско расписује конкурс за попуно упражњеног места благајника ове општине, које је статутом предвиђено као главно службеничко место.

Кандидати поред општих услова из §§ 1, 2, 3 Уредбе о општинским службеницима, морају испуњавати услове и из § 10 пом. Уредбе и чл. 13-б статута о општинским службеницима ове општине тј. да је свршио четири разреда гимназије и да има три године праксе из рачунске службе.

На ово место могу рефлектирати и лица која имају услове из § 106 пом. Уредбе.

Молбе са свима потребним документима у оригиналу или овереном препису од надлежне власти, са таксом од 12 динара у готовом новцу, примаће се у року од 30 дана, рачунајући од дана првог огласа у Службеном листу Вардарске бановине. Поднете молбе после овог рока неће се узимати у обзир.

Плата је предвиђена статутом и буџетом ове општине.

Из канцеларије управе општине варошице Градско, дана 26-III-1938 год. бр. 1288 у Градском.

З. О. 1628

1—3

КОНКУРС ЗА БЛАГАЈНИКА ОПШТИНЕ МАЛО- ЦРСКЕ У СРЕЗУ КИЧЕВСКОМ

На основу извршне одлуке одбора ове општине бр. 641 од 20-II-1938 године и чл. 3 Уредбе о изменама и допунама Уредбе о општ. службеницима Вардарске бановине — управа општине мало-црске расписује конкурс за попуно упражњеног места благајника ове општине.

Место благајника по одобреном статуту је главно службеничко место.

Кандидати морају испуњавати услове предвиђене у §§ 1, 2, 3 и 10 или 106 поменутој Уредби и да имају кауцију од 30.000 динара.

Принадлежности благајника предвиђене су одобреним статутом и буџетом општине.

Молбе са потребним документима и таксом од 12 динара у готову примаће се најдаље до 1-ог маја 1938 године.

Из канцеларије управе Општине мало-црске дана 24 марта 1938 год. бр. 641 у Малом Црском.

З. О. 1622

1—1

Набавке

НАБАВКА ГОРИВОГ ДРВЕТА ЗА ДОМ СТАРАЦА И СТАРИЦА ВАРД. БАНОВИНЕ У БИТОЉУ

Управа Дома старца и старица у Битољу, на дан 19 (деветнаестог) априла 1938 год. одржаће у својој канцеларији прву јавну усмену лицитацију за набавку 150 кубних метара горивог дрвета.

Услови се могу видети сваког радног дана пре и после подне у канцеларији управе, као и на сам дан лицитације.

Кауција се полаже пред комисијом пре почетка лицитације и то: 5% за наше, а 10% за стране држављане.

У случају да прва лицитација не успе, одржаће се друга на дан 20 (двадесетог) маја 1938 год.

У смислу чл. 93 Закона о државном рачуноводству накнадне понуде неће се примати.

Позивају се заинтересовани да узму учешћа на лицитацији. Собом имају понети ова уверења: уверење о плаћеној порези и уверење о подобности за надметање.

Из канцеларије управе Дома старца и старица у Битољу, бр. 137 од 15 марта 1938 год.

С. О. 2484

2—3

НАБАВКА ДРВА И УГЉА ЗА БАНОВИНСКУ БОЛНИЦУ У КУМАНОВУ

Сходно прописима Закона о државном рачуноводству и Правилника за његове одредбе, управа Бановинске болнице у Куманову одржаће прву усмену лицитацију за испоруку: 100 кубних метара дрва, 10 вагона по 10 тона лигнита и 6 вагона мрког угља по 10 тона за огрев болнице у буџетском периоду 1938/39 год.

Лицитација ће се обавити на дан 27 априла 1938 год. у 11 часова пре подне у болничкој канцеларији.

Кауција за ову лицитацију полаже се на болничкој каси најдаље до 26 априла 1938 год. у 10 часова пре подне.

Ако прва лицитација не буде успела било из којих разлога, друга лицитација одржаће се на дан 18 маја 1938 год. у 11 часова пре подне.

Величина кауције, услови и сва друга обавештења могу се видети сваког дана за време радних часова у канцеларији управе болнице.

Позивају се заинтересовани да узму учешћа на лицитацији.

Из канцеларије Бановинске болнице у Куманову, бр. 919/38 од 21 марта 1938 године.

С. О. 2486

2—3

НАБАВКА, НАМЕШТАЊЕ И МОНТАЖА ЦЕВО- ВОДА ЗА ХИДРОЦЕНТРАЛУ У ОХРИДУ

На дан 20 априла 1938 год. у 11 часова одржаће се друга јавна офертална лицитација за набавку, намештање и монтажу цевовода под притиском за хидроцентралу у Охриду у Техничком одељењу — V Краљевске банске управе у Скопљу (ул. Кнеза Арсена бр. 42/II — у Отсеку за хидротехничке радове).

Ревидована предрачунска сума износи динара 301.373,60.

Кауција у износу од 30.000 динара полаже се на благајни Пореске управе за град Скопље најдаље до 10 часова на дан саме лицитације.

Техничка документа и услови могу се разгледати у канцеларијско време у горе поменутиим просторијама.

Понуде таксирани са 200 дин. државне таксе заједно са осталим документима поднети најдаље до 11 часова одређеног дана за лицитацију.

Из канцеларије Техничког одељења Краљевске банске управе у Скопљу — V бр. 7245/38.

С. О. 2526

1—3

НАБАВКА ДРВА ЗА ОГРЕВ

Бановинска болница у Битољу на дан 29 априла 1938 год. у 11 часова пре подне одржаће прву усмену лицитацију за набавку 420 кубних метара дрва за гориво у вредности око 48.300 динара.

Кауција се полаже пред комисијом.

Услови се могу видети у канцеларији болнице.

Позивају се заинтересована лица да одређеног дана дођу у болницу са прописним документима ради учешћа у надметању.

Из канцеларије Бановинске болнице у Битољу, бр. 771 од 22 марта 1938 год.

С. О. 2485

2—3

НАБАВКА ЦЕВИ И ФАСОНСКОГ МАТЕРИЈАЛА

На дан 5 маја 1938 год. у 11 часова одржаће се у Техничком одељењу Краљ. банске управе прва јавна офертална лицитација за набавку цев и фасонског материјала за потребе подизања водовода у граду Битољу.

Ревидована предрачунска сума износи 149.904 динара.

Кауција у износу од 15.000 динара у готову или државним хартијама од вредности полаже се најдаље до 10 часова дана одређеног за лицитацију на каси Пореске управе за град Скопље.

Односни елаборат може се разгледати у радно време до дана лицитације у Отсеку за хидротехничке радове у Скопљу — улица Кнеза Арсена број 42/II.

Из канцеларије Краљ. банске управе у Скопљу — V бр. 5856/38.

С. О. 2506

1—3

НАБАВКА БОРОВЕ ГРАЂЕ И ЖЕЛЕЗНОГ ОКОВА ЗА МОСТ У ПОМАЗАТИНУ

На дан 23 априла 1938 год. у 11 часова одржаће се прва офертална лицитација за набавку борове грађе и железног окова за мост у Помазатину, срез грачанички, франко жељезничка станица Белоћевац.

Предрачунска сума је 29.491,30 динара.

Предрачун и услови могу се видети у канцеларији Теренске техничке секције за колонизацију у Скопљу за време радовних часова.

Кауција од 3.000 динара у вредносним папирима полаже се у рачунском отсеку Врховног по-

вереништва аграрне реформе у Скопљу најдаље до 10 часова означеног дана.

Понуде прописно таксирати са документима о подобности надметања и плаћеној порези морају се поднети на дан лицитације комисији за пријем понуде.

Из канцеларије Теренске техничке секције за колонизацију у Скопљу, 6-IV-1938 год. бр. 1114/38.

С. О.

1—

НАБАВКА ВОЋА И ПОВРЋА ЗА БАНОВИНСКУ БОЛНИЦУ У ТЕТОВУ

На дан 18 априла 1938 године, почев од 11 часова пре подне, у канцеларији управе Бановинске болнице у Тетову, одржаће се друга усмено-јавна лицитација за снабдевање болнице поврћем и воћем за време од 1 априла до 30 јуна 1938 год.

Услови и остала обавештења могу се добити у канцеларији економата болнице сваког радног дана.

Износ кауције прописан условима полаже се на болничкој каси најдаље до 10 часова пре подне на дан лицитације.

Број 370. — Из канцеларије управе Бановинске болнице у Тетову, 28 марта 1938 године.

С. О. 2504

1—3

Продаје

ПРОДАЈА ЈЕДНЕ ЛОКОМОБИЛЕ МАРКЕ ЕМРГ (Прве мађарске фабрике пољопривредних машина), шестнице, без дреша

Према решењу г. Бана Вардарске бановине V бр. 4960 од 17 марта 1938 год., одржаће се у 11 часова на дан 18 априла 1938 год. прва усмена лицитација за понемугу продају.

Почетна сума за лицитирање износи 5.200.— динара.

Лицитанти полажу комисији, пре почетка лицитације, кауцију у суми од 520 динара у готовом новцу. Лицитант на коме буде остала локомотива, положиће 10% од постигнуте цене тј. додаће још на разлику између почетне и излицитиране суме, а осталима кауција ће се вратити.

Услови се могу видети у Отсеку за електромашинске послове (улица Кнеза Арсена бр. 42) у канцеларијско време, а локомотива на дан лицитације од 10 до 11 часова у горе означеном магацину, где ће се лицитација држати.

Из канцеларије Техничког одељења Краљевске банске управе у Скопљу — V бр. 4960, на дан 1 априла 1938 године.

С. О. 2523

1—3

Радови

ИЗРАДА ВОДОВОДА У НАСЕЉУ КРИВОЛАК, СРЕЗА НЕГОТИН-ВАРДАРСКОГ

На дан 30 априла 1938 год. у 11 часова одржаће се прва офертална лицитација за израду у насељу Криволак, среза Неготин-вардарског.

Предрачунска сума је 79.558,99 динара.

План, предрачун и услови могу се видети у канцеларији Теренске техничке секције за колонизацију у Скопљу за време уредовних часова.

Кауција од 8.000 динара у вредносним папирима полаже се у рачунском отсеку Врховног повереништва аграрне реформе у Скопљу најдаље до 10 часова означеног дана.

Понуде прописно таксирани са документима о подобности надметања и плаћеној порези морају се поднети на дан лицитације комисији за пријем понуде.

Из канцеларије Теренске техничке секције за колонизацију у Скопљу, 26-III-1938 год. бр. 971/38.

З. О. 1623

1—3

ДОЗВОЛА ЗА ПОДИЗАЊЕ ФАБРИКЕ — ЛЈУШТИОНИЦЕ ПИРИНЧА, ГРАШКА И ЈЕЧМА У СКОПЉУ

Ђорђе Трипчанчевић и Никола Јефтимовић из Скопља, молили су Краљевску банску управу да им изда дозволу за подизање фабрике — лјуштионице пиринча, грашка и јечма у Скопљу.

Поводом ове молбе Краљевска банска управа обавиће на лицу места комисијску расправу на дан 19 априла 1938 год. у 10 часова пре подне а на основу одредаба §§ 108—113 Закона о радњама у вези § 455(1) истог закона.

Краљевска банска управа овим обавештава све заинтересоване да сваког радног дана могу у канцеларији Одељења за трговину, обрт и индустрију разгледати нацрт и планове који се тичу подизања овог предузећа и учинити своје евентуалне приговоре писмено до дана расправе, а усмено на самом рочишту расправе.

Скреће се пажња да у колико јавне запреке не постоје, да ће се дозволити подизање овог предузећа.

Из канцеларије Краљевске банске управе — Одељења за трговину, обрт и индустрију VIII бр. 2395/38 — Скопље.

С. О. 2507

1—2

ПРЕТПОВЛАСТИЦА ЗА ИСКОРИШЋАВАЊЕ ВОДНЕ СНАГЕ РЕКЕ ТРЕСКЕ У ХИДРО-ЕЛЕКТРИЧНОЈ ЦЕНТРАЛИ

На дан 10 априла 1938 год. у 8 сати одржаће се претходни увиђај и расправа у селу Шишеву, среза скопског, по молби Српске трговачке банке у Лесковцу за претповластицу искоришћавања водне снаге реке Треске у хидроелектричној централи, која би служила молићи за погон индустријског предузећа.

Односни планови — пројекат могу се разгледати у канцеларији Техничког одељења Краљ. банске управе у Скопљу — улица Кнеза Арсена бр. 42/II — у радне дане од 2½ до 14 часова.

Из канцеларије Краљевске банске управе — Техничко одељење — V бр. 16302/37 од 18-II-1938 године.

З. О. 1609

3—3

ИЗДАВАЊЕ ПОД ЗАКУП СЕНОКОСА ИЗ ПАРКА БОЛНИЦЕ У КУМАНОВУ

На основу Закона о државном рачуноводству и Правилника за извршење законских одредаба из одељка „Б”, управа Бановинске болнице у Куманову одржаће прву усмену лицитацију за издавање под закуп сенокоса из болничког парка за лето 1938 год.

Лицитација ће се обавити на дан 28 априла 1938 год. у 11 часова пре подне у болничкој канцеларији.

Кауција се полаже на болничкој каси најдаље до 27 априла 1938 год. у 10 часова пре подне.

Ако прва лицитација не буде успела било из којих разлога, друга лицитација одржаће се на дан 20 маја 1938 год. у 11 часова пре подне.

Величина кауције, услови и остала обавештења могу се видети сваког дана у канцеларији управе болнице за време радних часова.

Позивају се заинтересовани на ову лицитацију.

Из канцеларије Бановинске болнице у Куманову, бр. 937 од 22 марта 1938 године.

С. О. 2496

1—3

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО

СВЕЧАНОСТ ОСВЕЋЕЊА ВОДЕ ИЗ ВАРДАРА ЗА ОСВЕЋЕЊЕ ЗВОНА У РОВЕРЕТУ

У Роверету — варош крај Трента у Италији — налази се звоно саливено од топова које су поклонице четрнаест држава, учеснице у Светском рату. Међу овим државама налази се и наша Краљевина. Ово звоно сваке вечери звони за покој душа свих палим ратника у Светском рату. Поред овог свакидашњег помена свака од четрнаест држава, које су даровале бронзу за ово звоно, одредиле су један дан у години када звоно звони за покој душа погинулих ратника дотичне државе. Кроз кратко време звоно у Роверету биће преливено и у току месеца новембра тек. године извршиће се свечано освећење истог водом, која је узета из свих река, језера и мора на којима су вођене битке за време Светског рата.

Приликом узимања воде из Вардара на дан 31 марта тек. године у Скопљу је одржана мала свечаност којој су присуствовали претставници војних и цивилних власти са г. Мариом Ватанием, италијанским конзулом у Скопљу. По обављеном освећењу воде Бан г. Марко Новаковић, и италијански конзул г. Марио Ватани упутили су телеграме Краљевској влади у Београду и Риму поводом којих је добијен овај телеграфски одговор:

НОВАКОВИЋ

Бан Вардарске бановине

Скопље

Захваљујем на срдачном телеграму и на врло пријатељским изразима који наилазе на највећи одјек у душама Италијана.

Министар Италије, **Индели**

Рад банског већа Вардарске бановине VIII редовног сазива

(Наставак)

Опште канцеларијске потребе среза и Банске управе највећим делом се подмирују на терет кредита државног буџета. Последњих година смањени су осетно кредити за ове потребе у државном буџету, те је сасвим оправдано да бановински буџет предузме намирење ових потреба бар у оној мери у којој се у надлежности Банске управе свршавају чисти самоуправни послови.

III. СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ВАРДАРСКЕ БАНОВИНЕ

Расходи за службени лист у овом предлогу буџета смањени су за суму од Дин. 21 520.—

По Закону о банској управи а и према стварној потреби свака бановина обавезна је да штампа свој лист у коме објављује службене вести намењене широј јавности. У том листу објављују се и друге публикације: о расписаним набавкама, продајама, па и приватне вести.

Потребно је било да се у том листу штампају разне расправе и коментари из области јавног права, финансија, просвете, пољопривреде, народног здравља, саобраћаја и трговине, али би тако проширење листа захтевало већу режију и трошкове, а то се из буџетских разлога ове године није могло предузети.

У осталом, рубрику оваквих публикација сусрећемо сваког дана у свима дневним листовима и осталим часописима, те се услед тога отсуство публикација ове врсте у Службеном листу Вардарске бановине скоро и не примећује.

*

Бан г. Новаковић изјављује:

Пре него што ћемо прећи на буџет управне гране желим да вас обавестим о једној иницијативи новој за бановински буџет и за вас банске већнике.

У она тешка времена за наш национални елемент на Југу било је и таквих људи који су се еа породицом и имовином жртвовали за општу ствар, који су чинили велике услуге нашој ствари. Ти људи су данас махом без сретстава за живот или изнемогли за привређивање. У жељи да такви борци или њихов пород не падне у неподношљиво стање и да остарели и онеспособљени издрже последње дане, ја сам предвидео извештај кредит (који се књижи код VII одељења) на помоћ таквима, с тим да се око стотину динара месечно издаје најсиротнијима. Знао да је то мала сума, али ја молим те људе да је приме више као израз пажње и захвалности а мање као новчану помоћ.

После тога Бан г. Новаковић позива начелника Управног одељења г. Николу Димитријевића да поднесе експозе уз буџет свога одељења.

Начелник г. Димитријевић чита свој експозе.

ЕКСПОЗЕ

НАЧЕЛНИКА УПРАВНОГ ОДЕЉЕЊА КРАЉЕВСКЕ БАНСКЕ УПРАВЕ ВАРДАРСКЕ БАНОВИНЕ УЗ ПРЕДЛОГ БАНОВИНСКОГ БУЏЕТА ЗА 1938/39 ГОДИНУ

Господине Бане, господо бански већници,
У делокруг повереног ми Одељења спадају сви послови из области ресора Министарства унутрашњих послова, за које је по Закону о унутрашњој управи и по наредбама издатим на основу чл. 191 цитираног закона надлежан Бан. Међу ове послове спада делатност око вршења надзора над првостепеним опште управним и државним месним полицијским властима: обимна делатност око примене законских прописа, који се односе на устројство и рад општина; вршење надзора над радом општина како у погледу пренетог, тако и у погледу властитог делокруга истих; старање о јавној безбедности и о спречавању и сузбијању сваког угрожавања како јавног мира и поретка, тако и личне и имовне сигурности, а такође и низ других послова, као што су послови у вези са применом Закона о држављанству, Закона о личним именима, прописа о завичајности, другостепено разматрање пресуда по иступним кривичним делима, разне евиденције итд.

Захваљујући доброј организацији и пожртвованом раду особља, сви наведени послови свршавају се уредно и на време. Реорганизација општина по новим законима услед новина које ново законодавство уводи ишла је врло тешко, али ипак могу рећи да је дефинитивно изведена и општине функционишу уредно и правилно. Јавна безбедност је на завидној висини захваљујући преданом раду органа јавне безбедности, и криминалитет је сведен на минимум. Служба личне и имовне сигурности је одлично организована и врши се предано и ефикасно.

Бановински буџет подручног ми одељења за 1937/38 годину износио је укупно Дин. 1,341.854.— и то 671.854.— динара на име личних и 670.000.— динара на име материјалних расхода. Предлог буџета за 1938/39 годину износи укупно 1,373.545.— динара и то 701.545.— динара на име личних и 672.000.— динара на име материјалних расхода.

Повећање личних расхода уследило је применом решења Министарског савета бр. 792, 793 и 794 од 6-X-1937 године, којим решењима су повећане припадности свима државним службеницима, па тако и бановинским.

Материјални расходи предвиђени у предлогу буџета за 1938/39 годину остали су готово исти као и у буџету за 1937/38 годину са мањим повећањем од 2000.— динара колико се је показало да су прошлогодишњи кредити били недовољни за подмирење потреба.

Сем тога партија 10 обухвата кредит из кога

ће се исплаћивати награде за прековремени рад чиновницима и званичницима, који врше код овог одељења дежурства по решењу I бр. 9400/37 год.

Овај кредит је посве незнатан и износи само 15.000 динара, а сем тога не претставља нов издатак, пошто се исплата ове награде и сада врши из буџетских резервних кредита.

Остали материјални расходи по партијама 8 и 9 као и лични расходи предвиђени у партијама 6 и 7, не могу бити смањени не доводећи у питање рад дотичних надлештава и подмирење односних потреба.

Број службеника, који примају принадлежности односно награде по партији 6 и 7 не може бити редуциран без штетних последица по интересе службе, јер је бројно стање особља у дотичним надлештвима сведено на минимум те би се сваком редукцијом пореметило правилно функционисање дотичних надлештава.

Кредити по наведеним партијама предвиђени су према стварном стању броја особља и према стварној висини принадлежности у времену када се овај предлог саставља. У буџету за 1937/38 годину по партији 7 био је унет вишак од 10.000.— динара у циљу да се обезбеди исплата периодских повишица дневничарима. Обзиром на садашње стање овај вишак је исцрпљен и тражено је повећање да би се до краја године могла исплата уредно вршити.

Материјални расходи по партијама 8, 9 и 10 предвиђени су у висини стварно и штедљиво одмерених најнужнијих потреба и ограничени су једино на најнеопходнији минимум, без кога се потребе не могу подмирити.

Кредит по партији 8 намењен за исплату дневница и путних трошкова бановинских већника једва је довољан за стварне расходе, јер се не може унапред предвидети да ли ће се Веће позвати у ванредан сазив ни колико ће трајати рад Већа. Овај кредит се предвиђа у истом износу као и за 1937/38 годину.

Кредит за канцеларијске послове који је предвиђен у партији 9 поз. 1 не само што је предвиђен у износу штедљиво одмерених најнужнијих потреба, већ како се то види из предњег излагања вије чак ни довољан за потпуно подмирење тих потреба, јер као што је то напред истакнуто, целокупни кредити по државном и бановинском буџету нису у стању да ове потребе подмире.

Износи по партији 9 поз. 2 предлога за образовање и трајно одржавање стручног течаја за општинске службенике, предвиђен је на основу изричне одредбе § 91 Закона о општинама и чл. 6 Уредбе г. Министра унутрашњих послова о течајевима за стручно образовање општинских службеника IV бр. 4148/34 год. Овај износ је минималан — 30.000 динара.

Допринос по партији 9 поз. 3 пензионим фонду општинских службеника предвиђен је на основу одредбе § 88 ст. 1 Закона о општинама. И овај износ је минималан — 20.000 динара.

Кредити по партији 9 поз. 2 и 3 и парт. 8 предвиђају се у истим износима као и за 1937/38 годину.

Награда за прековремени рад чиновницима и званичницима, који врше дежурство код Управног одељења Банске управе, не претставља, како је то горе истакнуто, никакав нов издатак, а мора се предвидети, јер прековремени рад дежурног чиновника траје радним даном 17¹/₂, а недељним и празничним данима пуна 22 часа, а услед незначног броја особља поједини чиновници морају дежурати 2 до 3 пута месечно.

Господине Бане и господо бански већници,

На терет буџета VII Финансијског одељења а за поверено ми одељење у партији 215 поз. 5 предвиђена је сума од 156.000 динара на име помоћи заслужним сиромашним породицама као народно признање.

Свима је нама позната, господо, национална борба за ослобођење и присаједињење Јужне Србије мајци Србији за време док је Јужна Србија била под туђинским игом.

Истакнуте вође народа Јужне Србије који су предано радили на чувању и буђењу националне свести нашег народа у Јужној Србији у циљу остварења народног ослобођења и уједињења били су гањани не само од ондашњих власти, које су у њима гледале своје ренегате, већ и од стране плаћених агената туђинске пропаганде, којима није ишло у прилог да српски живаљ до нове дође до изражаја. Та је борба ишла до истребљења. Свака српска кућа дала је најмање једну жртву у крви у лицу својих првака.

У тој неједнакој борби, захваљујући тим својим ветеранима, који су, запојени националним осећањима из племенитих побуда неустрашиво и крајњим пожртвовањем радили и успели да очувају српско име, славу и остале народне традиције као обележје српскога народа, наш је народ изашао победнички.

Дошло је ослобођење. Јуначка српска војска раскинула је петвековни јарам и ослободила је своју браћу. Народу Јужне Србије синнула је слобода и његови су идеали испуњени. Али тиме није престала борба са туђинском пропагандом. Македонски комитет је и надаље, убацивањем терористичких двојки и тројки, реметио ред и јавни поредак у циљу да претстави страном јавности да народ Јужне Србије није задовољан са новом управом. И у овој борби мета су били исти стари национални борци.

Господо бански већници,

Ти стари народни ветерани, који су дали све што су имали па и своју крв за данашњу слободу, данас се налазе у тешким материјалним приликама. Краљевска банска управа, благодарећи високом схватању дужности, г. Марка Новаковића, Бана Вардарске бановине, који је племенито прихватио идеју да народ Јужне Србије треба да манифестује своје признање и благодарност према овим својим великанима, чини предлог да се у предлог буџета за 1938/39 годину унесе сума од 156.000 динара као помоћ поменутиим људима и њиховим породицама.

Ова је сума тако скромна да када се подели на све осиротеле националне породице једва ће стићи да свака од њих добије око 140 динара ме-

сечно, јер таквих породица, чији су храниоци изгинули у националној борби било као четници, војводе или просветни радници а које држава није стигла да прихвати и ако је многе од њих збринула, према брижљиво прикупљеним подацима има свега 84 на целој територији Вардарске бановине.

Ове породице, чији се списак уз предлог буџета прилаже немају ни земље нити ма какав други приход за живот и налазе се у тешким материјалним приликама.

Са изложенога, молим Господина Бана и Банско веће да предложени буџет прими онакав какав је.

*

Бански већник г. Стојан Јовановић-Шокар пита које су породице којима ће се доделити помоћ из буџета Управног одељења.

Бан г. Новаковић одговара да у Банској управи постоји тај списак.

Бан г. Новаковић пита да ли већници примају буџет Управног одељења, на што већници исти једногласно примају.

После тога Бан г. Новаковић позива начелника Пољопривредног одељења да поднесе свој експозе, на што начелник г. Јанко Вукићевић даје образложења уз буџет свога одељења.

ЕКСПОЗЕ

НАЧЕЛНИКА ПОЉОПРИВРЕДНОГ ОДЕЉЕЊА

Господо већници,

Пре претреса предлога буџета Пољопривредног одељења Вардарске бановине за 1938/39 годину потребно је приказати једним експозеом стање пољопривреде у Вардарској бановини, затим шта је у току прошле буџетске године урађено за њено унапређење као и шта се намерава радити у наредној години.

Експозе неће излагати детаље буџета јер су изложени у самом предлогу буџета и његовом образложењу.

Ради лакшег прегледа изложићу стање по појединим гранама пољопривреде.

Пољопривредно одељење дужно је да испитује стање пољопривреде појединих крајева и да унапређује преко својих органа, уволећи народ у рационалнији и савременији рад који ће народу донети већа материјална средства, помоћу којих ће моћи да се усавршава на свима осталим пољима народног живота.

Успех рада пољопривредних стручњака у народу не зависи само од њих, већ претежним делом и од народа, јер стручњак има дужност да савесно и стручно спроведе поверени му задатак, а да ли ће и како ће народ то послушати и применити зависи од самог народа, заправо од појединаца пољопривредника.

Зато и у напреднијим крајевима не могу пољопривредни стручњаци спровести стопроцентно код пољопривредника оно што пропагирају и саветују. У Вардарској бановини је то нарочито тешко када знамо да је сељак у Вардарској бановини тек од последњих 20 година после рата до-

шао у додир са новинама у пољопривредној струци, па је веома неповерљив према свему оном што дотле није познавао ни радио.

Излагања рада по појединим гранама пољопривредне струке потврдиће на напред изложено.

РАТАРСТВО

Житарице су главни ратарски усеви у Вардарској бановини, јер служе исхрани народа, исхрани стоке и продају се. Цена житарица се прошле године поправила благодарећи добро смишљеној акцији Краљевске владе преко друштва „Призада“ и благодарећи добро вођеној трговинској политици у земљи и према вани. Главни недостатак културе житарица у Вардарској бановини је помешаност сората, криптогамске болести и недостатак тријера за чишћење и сортирање, па је рад одељења упућен у правцу одстрањивања недостатака. Огледна и контролна станица у Скопљу раде на одвајању и одгајивању бољих сората житарица и пласирања у народу. С времена на време набавља се из семенског фонда боља сорта пшенице па се народу даје за семе. У прошлој години набављено је за 40.000 динара разних средстава за дезинфекцију семена па је подељено народу бесплатно за употребу, што је имало врло повољно дејство на квалитет и количину жита. Прошле године набављено је из тријерског фонда и из помоћи од 80.000 динара коју је дало Министарство пољопривреде, 20 нових тријера, који су расподељени у нове тријерске станице, па према томе тријерских станица има 370. Ово не задовољава потребе у тријерима, па ће се предузети кораци за даље набавке из државних средстава.

Од пићних биља форсира се нарочито гајење луцерке, а затим грахорице и сточне репе, како би се отклонила оскудица у сточној храни, због које је стока у Вардарској бановини и закржљала. Повошина под пићним усевима стално се повећава. Поред бановине вршила је набавку луцерке за народ задужбина Николе Спасића из Београда, а у суми од 30.000 динара и бесплатно делила народу, на чему нека јој и овом приликом хвала.

Пољопривредни факултет у Београду створио је у Ржаничанима код Скопља станицу за одгајивање ксерофитних биљака — биљке које издржавају највеће суше, а које добро могу послужити за исхрану стоке, што је врло важно за Јужну Србију која баш због суше нема довољно сточне хране, па је потребно наћи биљке које издржавају сушу, и раширити их у народу. У Вардарској бановини има више вилине косице, која уништава луцеришта, него што има у целој држави, јер народ сеје непрочишћено семе а у њему има помешану вилине косице. Да би се овом великом злу доскочило Министарство пољопривреде дало је 100.000 динара а Банска управа 120.000 динара па је набављена специјална трифодин машина за чишћење семена луцерке од вилине косице, смештена је у млекарској задрузи у Душановцу, па је ове године већ увелена у рад.

Нарочито је рађено на пропаганди индустријских усева. Специјална пажња обрађена је култури памука, јер наша држава увози годишње паму-

ка и памучних прерађевина за око 400,000.000.— динара годишње. У циљу унапређења културе памука Министарство пољопривреде је лане поделило два вагона бољег семена. Набавило је и бесплатно дало задругама Вардарске бановине 16 машина са моторима за одвајање памуковог семена од влакна, четири пресе за памучно влакно, а Банска управа је преко својих референата спровела стручну пропаганду, па је у 1937 години засејано памуком читавих 1.300 хектара више него раније, тј. 3.100 хектара. Банска управа ће енергично наставити на унапређењу ове културе да би се што више користила производња квалитативно и квантитативно како би могли да произведемо бар половину памука колико нам је потребно, чиме ћемо оставити нашем народу око 200,000.000 годишње уштеђено.

Пропагирана је и култура уљаних биљака нарочито уљане релице, па је у прошлој години било повећање у тим културама око 400 хектара.

Цена памука и уљарица утврђена је засебним уредбама тако да нема никакво опасности да ће ма са чије стране моћи оборити се цена овим производима и оштетити сељак. Исто то урађено је и са ценама коконе свилобубе, па се гајење дудова у циљу свиларства одржава и проширује, што је врло важно за мале поседнике и оне чије земље које нису за никакву другу културу употребљиве, због каменитости од нанетог шљунка и крупног песка.

Ширењем споменутих индустријских биљака даје се народу могућност боље зараде, која је падом цена житарица, опијума и дувана веома подбављала.

ПОВРТАРСТВО

Његовом развоју је сметала једино превисока превозна тарифа. Пре месец дана састао се је тарифни одбор у Министарству саобраћаја да изради нове тарифе за пољопривредне производе па је томе одбору предложено да тарифу за поврће, сирове коконе и уљарице и памук смањи за 50%. Ако се то постигне повртарство ће знатно коракнути, јер постоје за то сви услови.

ВОЂАРСТВО

Вардарска бановина по својим климатским приликама и конфигурацији земљишта необично је подесна за гајење разноврсног воћа које успева на северу, као и воће које може успевати само на Југу. За то се од ослобођења овамо основало 30 воћних расадника који производе годишње просечно 350.000 садница са однегованом круном способних за сађење. Од тога се продају воћке народу по минималним ценама, тј. по 2 динара од комада а сиромашнијима дају се у пола цене па и бесплатно.

Највећи издатак на буџету је на воћне расаднике, те је не само због особља које је потребно да постоји у расаднику, већ и зато што постоји у сваком расаднику и приплодна стока за народ, која се не би држала, хранила када би ти расадници били приватни, а нарочито у тако малим расадницима површине 1—5 хектара. То значи да су расадници уједно и сточарске станице а пошто се

у расадницима редовно одржавају курсеви, значи да су оне и пропагандистичке установе.

Ширењу вођарства у Вардарској бановини смета највише рђава навика народа да воћке посади али их не ограда нити уопште ма чиме штити од ветра, стоке, дече, пролазника итд., па преко 50% засађених воћака од тога пропадне. Народу се нарочито скреће пажња на ово и има наде да ће се та површност код народа искоренити.

У расадницима постоје још и станице за одбрану воћака од болести и штеточина, па се народу дају бесплатно на позајмицу потребне справе за прскање воћака и уништавање штеточина.

ВИНОГРАДАРСТВО И ВИНАРСТВО

Климатске и теренске особине Вардарске бановине, нарочито њен јужни део, има услове за првокласно виноградарство. Пошто има земаља које нису ни за какву другу културу, него само за винову лозу, то виноградарство заузима видно место извора прихода за народ, као што је било некада док филоксера није уништила домаће винограде. Под утицајем пољопривредних стручњака и материјалних жртава Банске управе код народа се створило уверење у могућност успешног гајења винове лозе на америчкој подлози. За то се виноградарство ширило доста брзим темпом, нарочито после 1930 године. У тој години било је на америчкој подлози 4087 хектара а у 1936 год. 8.500 хектара, док у 1937 години било је 9.200 хектара, што значи да се површина под калемљеним виноградима повисила за 120 процената. Винограда на некалемљеној лози има још око 6.500 хектара али нагло пропадају од филоксере, и замењују се калемљеним. Народ добива калемове из бановинских лозних расадника у Скопљу, Кавадару и Штину, затим из воћних расадника у Лесковцу, Прешеву, Куманову, Гњилану, Призрену и Тетову и из пољопривредних школа у Битољу, Тетову и Лесковцу а по цени 0,80 дин. од калема. Ова цена је далеко испод цене коштања калема, али још увек превисока за сељака. За то ће Пољопривредно одељење наставити у 1936 години уведени начин ширења виноградарства, по коме сељаци уче калемити и производити калемове у расадницима, па онда купују јевтине америчке резнице по 5—10 пара по комаду, тако могу 8—10 пута јевтиније да подигну винограде. У прошлој години произведено је 3,039.000 резница од којих је уступљено народу да сам калем 1,800.000 а осталих 1,839.000 употребиће се за калемљење у пољопривредним установама.

Пре сађења винограда пољопривредни стручњаци испитају земљиште пољопривредника, па му дају калемове односно резнице који одговарају томе саставу земљишта. За борбу противу болести и штеточина позајмљују се народу прскалице и запрашивачи тамо где је у близини расадник, али то још није довољно јер бановина не може за цео народ набавити те справе, па се врши пропаганда за заједничко набављање, што народ у неким крајевима већ и чини.

Пошто многи људи настоје да виноград посаде у равници на земљишту које је способно за сваку културу, врши се пропаганда да народ то

не чини, већ да за виноград употреби брдска земљишта која нису за другу културу. У противном равнички виногради који дају увек скоро више вина које је лошије од онога са брдских положаја конкурисали би оним крајевима који немају земљишта за друго него само за винограде, те би такви сиромашни крајеви страдали.

Пропагирају се првокласне стоне сорте у крајевима где се исте могу извозити.

Винарство тешко напредује у Вардарској бановини, јер је народ томе мало вичан, а за неговање доброг вина треба специјално знање и добро уређени подруми, које појединац не може да подигне о своме трошку и уреди тако да вина могу сачувати се у добром стању и у току лета и јесени. За винарство потребни су добри винари које можемо курсевима стручним створити, али да подруме подижемо за то су бановинска средства мала, па чак и задружна средства нису довољна, већ би требало то држава да помогне. Министарство пољопривреде свесно ових тешкоћа винарства у Јужној Србији а знајући да је винарство за Јужну Србију од веома великог значаја, дало је прошле године Винарској задрузи у Власотинцима помоћ од 250.000 динара а Виноградарској задрузи у Кавадару 500.000 динара за изградњу подрума. Неће се стати на тим помоћима, већ Министарство намерава да у наредних 4—5 година даде обилне помоћи за изградњу задружних подрума у Скопљу, Кавадару и Штипу.

СТОЧАРСТВО

Ово је слабо развијено, нарочито у погледу каквоће. Увоз крупних племенитих раса дао је лоше резултате свуда где нема довољно сточне хране, па се показао као добар само у равницама око Скопља, Тетова, Струмице, на Косову и у Пелагонији.

Зато је још 1936 године извршена реорганизација говеда и коња за Вардарску бановину према томе колико који крај производи сточне хране, тј. где их је могућа производња доста сточне хране те се заводи племенитије и крупније расе, а где нема довољно и добре сточне хране заводи се домаћа раса.

Код коња и говеда настоји се поправити квалитет не само бољом исхраном него и уклањањем неспособних грла за приплод и остављање само добрих мушких грла за приплод. То се врши тако званом лиценцирањем.

Да би народ имао довољно сточних мушких приплодних грла налазе се у расадницима приплодни пастуви и бикови а где је потреба и нерастови и живина. Где општине имају могућности да држе приплодна грла бановина им даје иста на негу, а добрим домаћинима дају такође приплодна грла на двогодишње и трогодишње чување и негу, с тиме да после тога рока грла прелазе у својину пољопривредника. У времену опасивања кобила упућују се војни и државни пастуви на припусне станице, којих има око 75 у разним крајевима. Постоји у Приштини сточарска станица и у Овчем Пољу овчарска, које раде на унапређењу сточарства. Приштинска сточарска станица има

специјални задатак гајења црвеног метохијског говечета које се пропагира свуда на десној обали Вардара, Косову и Метохији, јер се то говече показало као врло скромно на храни и врло издашно на млеку а отпорно против болести. Државна ергела у Душановцу код Скопља помаже такође ширење ове расе. Иста ергела има дужност ширења брдског типа коња и арапског, у чему је издашно помажу све пољопривредне установе.

За леву обалу Вардара одређена је домаћа сива буша, на чијем гајењу раде пољопривредне установе у тим крајевима. Већ у прошлој години показало се у пољопривредној школи у Битољу да је и то домаће сиво говече веома млечно ако му се посвети мало већа пажња у исхрани и нези. Пошто још увек нема довољно пастува и бикова у народу то ће се морати потражити већа средства од Министарства пољопривреде за набавку приплодних грла са стране, нарочито пастува јер бановинска буџетска средства не достижу, а ни сточарски фонд бановине не може ту потребу задовољити, пошто годишње има приход од око 250.000 динара.

Свињарство у Вардарској бановини развија се нормалним темпом и иде упоредо са развојем житарица, првенствено кукуруза. Шумадијска раса монголица показала се као најбоља свиња за ове крајеве, па се гајење у том правцу и пропагира.

Овчарство је најглавнија сточарска привреда Јужне Србије. Овце овога краја немају фину вуну каква се тражи за текстилну индустрију, па наша држава троши око 100.000.000 динара за увоз fine вуне. Предузете су мере да се народ увери да је потребно за приплод одабирати најбоља како мушка тако и женска грла, као и да треба према приликама и потреби одредити да ли ће се то одабирање вршити у циљу добивања добре вуне или у циљу добијања млечнијих грла или да се добије крупнија овца ради веће количине меса. Засада најактуелније је да се пропагира селекција оваца у циљу добијања боље вуне, а и да се поправе друге особине оваца уколико не иде на штету те вуне. Тај задатак поверен је првенствено овчарској станици на Овчем Пољу, која је почела рад пре годину и по дана, и која по досадашњем раду обећава добре успехе. За развој овчарства веома је важно питање летњих и зимских испаша. Летње испаше су у рукама Министарства шума и рудника које и наплаћује закупнину за испаше у годишњем износу око 1,500.000 динара а за унапређење овчарства није дало ништа. Прошле године Министарство шума и рудника обећало је да ће уредити појила и бачила на суватима. Сувата има у изобиљу па стока не трпи лети од глади. Много теже је питање зимске исхране јер немамо довољно зимских испаша, пошто су поделом турске империје $\frac{5}{6}$ зимске испаше припале Грчкој, а једна шестина нама. Та једна шестина дошла је под удар аграрне реформе и дељењем насељеницима много је оштећена тако, да су многе зимске испаше потпуно преоране.

Питање зимске испаше стоке уопште и специјално оваца, говеда и коња — разуме се и коза и бивола, може се у Вардарској бановини са успе-

хом решити једино подизањем сило-јама, сило-комора и сило-торњева код велих задружних организација, на чему се почело радити од 1935 год. То је за овај народ новина, као што је била новина за северне крајеве пре седам година па тешко продире ма да је бановина и Министарство инвестирало у виду помоћи народу око 80.000.— динара прошле и претпрошле године.

Живинарство у Вардарској бановини доста добро напредује, нарочито у близини велих вароши, јер сељак уновчи живину и јаја. Раније је покушавано увести стране и крупније расе али су већина угинуле од туберкулозе и других болести. Једино се одржала плимут-рок и по негде род ајланд. Показало се да је и код живине најправилнији рад на унапређењу ако се почне селекцијом домаће расе, па је у томе правцу тај рад и упућен од пре две године. Досадањи резултати дају много наде на успех. Селекција се врши првенствено у бановинским усатновама, па ће се онда пренети и у народ.

РИБАРСТВО

Због три велика језера рибарство је важна привредна грана у Вардарској бановини. У току 1937 године ухваћено је око 800.000 кгр. рибе у вредности од преко 3,250.000.— динара. Од овога отпада да је продато рибе из Охридског Језера за 1,352.000 динара, а из разних река за 385.000 дин. За унапређење рибарства постоји рибарски фонд који је са јучерањим даном имао 2,250.000.— динара готовине. У овај фонд теку таксе на уловљену рибу и приход од Даљана у Струзи. У 1937 години приход од такса и од Даљана био је чистих 286.000 динара. На унапређењу рибарства раде четири рибарска референта: у Дојрану, Битољу, Ресну и Охриду. У Охриду постоји хидро-биолошка станица која је прошле године вештачки извела близу 5,000.000 рибица и пустила у Охридско Језеро да даље расту.

На рационализацији рибарства раде задруге, које су под утицајем бановине много појачале и средиле своје стање које је пре две године било веома мизерно. Посвећује се нарочита пажња речном рибарству, па је у 1937 години припремљено све да се може вештачки изводити речна пастрмка на реци Радици да би се доцније том пастрмком могле порибљавати и остале планинске реке.

ПОЉОПРИВРЕДНА НАСТАВА И ПРОПАГАНДА

На територији ове бановине постоје три ниже пољопривредне школе: у Лесковцу, Тетову и Битољу у којима настава траје две и по године, тј. пола године припремни течајеви и две године стручна настава. У тим школама завршило је лане 86 ученика стручну наставу. Утицај ових школа на околину видно се осећа. Ово важи нарочито за битољску школу. У 1937 години почела је са наставом течајева ново-основана Пољопривредно-домаћичка школа у Прешеву. Њен задатак је да пола године поучава женску младеж ручном раду, кућанству и пољопривредним радовима којима се може посветити домаћица, а пола године да се поучавају одрасли пољопривредници у напредније пољопривредне радове. Рад школа допуњују у на-

роду срески пољопривредни референти одржавањем свакомесечних предавања и течајева у народу, било у селима било у расадницима, поред тога школе такође одржавају за одрасле пољопривреднике краће течајева.

Пољопривредна настава и пропаганда најважнија су средства за унапређење пољопривреде а могу се ставити у акцију само онда ако има довољно буџетских средстава. На жалост баш тога није било.

ЗАДРУГАРСТВО

У Вардарској бановини има преко 600 задруга са разним задатцима. На жалост све не раде зоотешкоња којима су скоро увек саме криве. Може се рећи да од ових задруга стварно ради две трећине. Задругарство је веома моћна подлога за стварање олагодостања код народа, нарочито тамо где је ситни посед као што је у Вардарској бановини. Али за успешну акцију потребно је да се развије правилна задругарска свест, за коју треба доста пропаганде, озбиљног рада и времена. Материјална средства за помагање задругарства играју важну улогу, јер се без њих не да ништа урадити. Банска управа располагала је са врло скромним средствима за задругарство а у наредном буџету та су средства још више смањена, па ће се морати апеловати на помоћ Министарства пољопривреде.

ОБЕЗБЕЂЕЊЕ УСЕВА И ПЛОДОВА ОД ГРАДА

У 1937 години спроведен је у живот Закон о обавезном обезбеђењу усева и плодова од града. Посао тога увођења у живот био је необично тежак јер народ није разумео важност тога увођења, а често ни органи који су ово имали да спроведу нису показивали довољно разумевања, већ шта више саботирали су неки тај посао. Упркос свих многобројних сметња обезбеђење је спроведено и народ је у великој већини удовољио закону. На основу тога је убрано од народа за обезбеђење преко 3,000.000 динара. У тој години било је веома много града тако да штета износи преко 5,000.000 динара. Од ових штета исплаћено је до сада 2,425.000 динара, а осталих исплатиће се кад се изврши убирање 4.000.000 динара које још народ дугује, а које нисмо досада хтели егзекутивно убирати, већ смо оставили када народ у току наредног лета својевољно плати. Да би градом оштећени добили и онај остатак оштете предузети су кораци да се од Министарства пољопривреде добије 2,500.000 дин. из старог градобитног фонда кога је створила предкумановска Србија. Министарство пољопривреде унело је у финансијски закон за годину 1938/39 одредбу о подели тога фонда, по којој би Вардарска бановина у априлу ове године имала да добије близу 2,500.000 динара.

ИЗЛОЖБЕ И СМОТРЕ

У току 1937 године одржана је пољопривредна изложба у оквиру прославе 25-годишњице ослобођења Јужне Србије. Ова изложба показала је да је пољопривреда за 25 година слободе знатно напредовала у свима правцима, и да је наш народ способан за велике кораке напретка, ако му ме-

родавни даду потребне стручњаке и довољно средстава за тај рад.

Пољопривредне изложбе не може бановина кредитирати већ средства ће да даје Министарство пољопривреде из новог буџета.

ПОМОЋИ ДОДЕЉЕНЕ ОД СТРАНЕ МИНИСТАРСТВА

Министарство пољопривреде врло издашно је помагало унапређење пољопривреде у Јужној Србији у 1937 год. Свеукупно Министарство је у тој години дало 1,443.000 динара.

*

Када погледамо буџет Пољопривредног одељења — по одбитку ветеринарства и шумарства видимо да су на унапређење пољопривреде издаци 4,549.193 динара а приходи од тога рада су 1,350.000 динара.

Мени су више пута разни људи постављали питање: каква је то рационална пољопривреда која троши 4,549.193 динара а добива 1,350.000 динара. То је бацање новца; то иде на беспослене економике који не раде ништа итд. Таква тврдња се често чује.

Можда ће неко међу вама тако мислити или ће добити такво питање.

Зато сматрам за дужност да вам дадем кратко и јасно објашњење.

Из експозеа сте могли јасно видети да је Пољопривредно одељење са својим установама и особљем првенствено стручно-пропагандистичко одељење које има да пропагира у народу напреднији рад у свима гранама пољопривреде, која ће народу донети већи приход.

Према томе особље пољопривредне струке мора уз пропаганду да предузме такве послове које бановинској каси не носе приход већ наносе расход. Примери (стока у расадницима, зграде, особље, курсеви, инвентар, предавања, површина расадника).

Потребе су много веће него што су у буџету предвиђене.

Овај буџет није израз воље Господина Бана ни мога предлога, већ је резултат материјалних могућности бановине, тј. да бановина има већи приход био би већи и пољопривредни буџет.

*

Затим Бан г. Новаковић позива шефа Ветеринарског отсека г. Душана Марковића да поднесе експозе уз буџет Ветеринарског отсека, па г. Марковић подноси следећа разјашњења:

ЕКСПОЗЕ

О бановинском буџету по струци ветеринарској за 1938/39 буџетску годину

А. ЛИЧНИ РАСХОДИ

а) Личне принадлежности

Пошто државна ветеринарска служба с обзиром на извоз стоке и на ветеринарске конвенције тангира међународне интересе то се сви издаци за стручно особље покривају из државног буџета као и већи део материјалних расхода.

Партија 23 позиција 1 и 2 партија 24

Из бановинског буџета подмирују се само лични расходи, за помоћно особље Ветеринарског отсека Краљевске банске управе, које се састоји из једног званичника и једног дневничара-званичника. Њихова плата за идућу буџетску годину износи свега 28020 динара. Вела је од овогодишње за 2.543 динара због тога што је у буџету званичнику предвиђена прва периодска повишица на коју стиче право од 1-V-1938 године, као и због повећања личног и породичног додатка у смислу Уредбе о повећању принадлежности од 6-X-1937 године и повећања награде дневничару.

Како је помоћно особље Ветеринарског отсека у овом минималном броју неопходно потребно за правилно отправљање послова, то се смањивање личних принадлежности у овом случају не може извести према упуству г. Министра финансија, тим мање што ветеринарски послови из године у годину знатно расту, јер се и број ветеринара постепено повећава.

Б. ПОМОЋИ И СТИПЕНДИЈЕ

Партија 25 позиција 1

Поткивачки занат, веома примитиван у Вардарској бановини од велике је важности како по пољопривреду тако и по народну одбрану. Како у овој бановини немамо поткивачке школе нико не иде о свом трошку да изучи тај занат у једној од поткивачких школа које постоје у другим бановинама, зато је до сада уношена у буџет сума од 7200 динара за два питомца.

Пошто су два питомца одаслата 1 јануара 1938 године на шестомесечни течај у Бановинску поткивачку школу у Новом Саду потребно је да се барем за ову двојицу обезбеди сума од 3.600 динара, колико је потребно да заврше овај течај који траје шест месеци.

Партија 25 позиција 2

Као помоћ сиромашним сточарима, којима је стока несрећним случајем угинула предвиђена је минимална сума од 6.000 динара.

В. МАТЕРИЈАЛНИ РАСХОДИ

Партија 26

За путне трошкове особља Ветеринарског отсека приликом сузбијања сточних зараза и за надзор над радом среских ветеринарских референата унета је сума од 7.000 динара зато, да се тиме одтерети кредит из државног буџета потребан за путовања среских ветеринара, којих већ сада има на терену 40 (четрдесет) а државни кредит за путовања остао је исти као што је био и пре неколико година док их је било само 30.

Партија 27

За ветеринарско одељење при Хигијенском заводу у Скопљу које је веома корисна научна ветеринарска установа, која знатно помаже при сузбијању сточних зараза па је потребно да се и ове године обезбеди за то одељење барем досадања минимална сума од 15.000 динара.

Партија 28

За разна материјална средства потребна среским ветеринарима при сузбијању сточних зараза на терену предлаже се досадања сума од 150.000 динара, којом се попуњују потребе које се не могу покрити из редовног кредита државног буџета, а нарочито за лек противу пироплазмозе (сточне маларије) и противу шуге, затим средства за ветеринарску пропаганду у народу. Ова сума је и сувише скромна према задатку који врши у очувању здравља стоке а да би се могла још смањити.

Партија 29

Скромна сума од 3.000 динара је неопходно потребна да би се набавило неколико стручних дела стране литературе за књижицу при ветеринарском отсеку, јер вођство струке треба у интересу струке да стално прати стручну литературу и да се користи новим тековинама науке.

Буџет за 1937/38 годину по струци ветеринарској јесте 235.676 динара а предложени буџет за 1938/39 год. износи 212.620 динара, дакле за 23.056 динара мање. Ветеринарски одсек моли надлежне да овај скромни предлог бановинског буџета Ветеринарског отсека без измене усвоје.

*

После тога, на позив Бана г. Новаковића, подноси експозе уз буџет Отсека за шумарство г. Милош Ервањанин, шеф тога отсека, који каже:

ПОСЕБНИ ЕКСПОЗЕ

О бановинском буџету по струци шумарства за 1938/39 годину

РЕДОВНИ РАСХОДИ

А) Лични расходи

а) Личне принадлежности

Партија 30, 31, 36 и 37

По овим партијама предвиђени су кредити за стручно и помоћно особље овога отсека и особља код среских начелстава.

С обзиром на тешке прилике шумарства и шумске привреде, па да се оне поправе и шумарство подигне на онај ниво, који имају напреднији северни крајеви државе, било би потребно да се у сваком седишту среза при среском начелству постави по једно шумарско стручно лице као референт за шумарство ради интензивнијег надзора над чувањем, подизањем и господарењем недржавних шума и ради унапређења шумске привреде.

Из истих разлога потребно би било и особље код Отсека за шумарство појачати већим бројем стручног и помоћног особља него ли је досадањи.

Но обзиром на садање тешке финансијске прилике бановине, није то сада могуће у потпуности провести па се морало задовољити и делимичним постигнућем тога циља. На 44 среза бановине ми имамо попуњених 15 места среских шумарских референата, од којих само пет на терет бановинског буџета, а десет на државни буџет. Ту долазе још шест водитеља дужности среског шумарског референта, који су уједно и шефови шум-

ских управа, а на терет државног буџета. Дакле ни половина срезова није попуњена неопходно потребним референтима за шумарство.

Лугарског помоћног особља код среских шумарских референата и водитеља дужности среских шумарских референата има око 25 од чега 18 на терет бановинског буџета. Потребно би било, да при сваком садашњем шумарском референту има по једно помоћно лице за писарничке послове а једно још и за писарничке и теренске, дакле око 42 лица.

Код самога отсека у Скопљу има 12 шумарских стручних лица у које се убрајају и они уполслени на уређењу бујица и 4 помоћно-административних, рачунског и писарског особља, од којих је само 4 шумарска стручњака а свих четири помоћног особља на терет бановинског буџета а 8 шумарска инжињера на терет државног буџета.

Како се послови код самог Шумарског отсека а и код среских начелстава врло брзо повећавају, овај број особља је минималан, да би се како-тако ти послови могли успешно обавити, па се предлог буџета за годину 1938/39 који не садржи никакво повећање бројног стања особља и ако нешто новчано повећан, сматра врло скромним и прихватљивим.

Ово повећање према прошлогодишњем буџету произилази услед:

- 1) Унапређења чиновника по испуњеним условима за вишу групу са . . . . . 3.360 дин.
  - 2) Повећање чланова породице службеника са . . . . . 5.160 „
  - 3) Повећање принадлежности са 15.180 „
- Свега 23.700 дин.

Настојање отсека је уперено у том смеру да се те мањкавости на особљу поправе у државном буџету, што је и у изгледу, а овај предлог по бановинском предлаже се у целости прихватити.

МАТЕРИЈАЛНИ РАСХОДИ

Инспекција особља и надзор радова

Партија 32

И поред свега настојања Отсека да са што мање трошкова врши ове пословне године показало се да је то немогуће па сматра оправданим да ова свота од 10.000 динара, кад се већ не може повећати остане иста.

Овај одсек ће настојати, ове послове који су неопходно потребни да се врше, ако се жели правилно и савесно функционисање стручног чиновничког и помоћног особља, уз припомоћ кредита који ће се по државном буџету одобрити да успешно и изврши.

Набавка канцеларијског материјала и др.

Партија 33 и 39

С обзиром на карактер шумарске службе као стручно техничке и теренске радње, за извршење тих радњи потребно је имати и прибор потребан и инструменте за мерење, за цртање мапа, копирање истих за израду различитих формулара за статистичке шумске привреде, затим извесне

стручне књиге, законе и др. Отсек је обзиром на повећање радова у овој и наступајућој години морао предвидети и повећање издатака те је у наведеној партији и унео суму од 12.000 динара, гјиста је повећана за 3.000 динара.

Издавање голети и крша. — Подизање и одржавање шум. расадника. — Пошумљавање голети и крша и др. с тим у вези

Партија 34

Издавање голети

§ 92 Закона о шумама наређује се да се сва шумска земљишта чије је пошумљавање у јавном интересу имају издвојити, премерити и картирати.

Сви ови радови морају се по одредбама Закона довршити до конца 1930 године у свима бановинама.

Досада се на томе радило у мањој мери и на једноставнији начин, а ове године издато је од стране Министарства шума и рудника наређење да се тим радовима посвети највећа пажња, радови што пре и на прецизнији начин доврше а напоје у оним подручјима где се услед непошумљености осећа разорно деловање бујица, које су последица обешумљености земљишта.

Овај посао је утолико важнији што Министарство шума и рудника само у хитним случајевима, изузетно у овој години по овлашћењу § 70 тач. 11 Финансиског закона за 1937/38 годину, одобрава кредите за пошумљавање на не издвојеним голетима, а неизвесно је да ли ће овако овлашћење бити дато и у наступајућој буџетској години.

Ако се не изврши издавање голети може настати случај, да у помањкању оваквог овлашћења Банска управа не добије кредита за пошумљавање тих неиздвојених голети.

Да се то спречи потребно је наведене радове извршити, те се предлаже у ту сврху осигурати суму од 50.000 динара.

Пошумљавање голети се извршава с обзиром на геолошку подлогу, тло, климу, рељеф и др. садњом садница и сетвом семена. Да се то постигне основани су шумски расадници за производњу садница.

На територији Вардарске бановине основано је и одржава се поред 7 теренских пикиришта и 30 шумских расадника са укупном површином од 45 хектара са предвиђеним годишњим производом од око 15.000.000 шумских садница од којих се опет предвиђа око 13.000.000 способних за пошумљавање.

За обраду земљишта расадника, набавку семена и алата, сетву, плевљење, прашење, наводњавање, вађење, транспорт и пласман садница потребно је са предвиђеним повећањем броја и површина расадника уз сталну штедњу поред оне своте предвиђене државним буџетом 50.000 динара годишње. То повећање броја расадника износиће око 5—10 а површине њихове за 10—15 ха.

Банска управа има за задатак да пошуми бањске реоне својих бања, бујичне терене, који носе штете бановинским путевима и железничкој

мрежи као и др. објектима, и терене од специјалног значаја за стратегију, туризам и нар. здравље.

Банска управа ради на пошумљавању голети од 1 априла 1930 године. Ефекат тога рада је до конца 1936 год. следећи: произведено је 37.320.000 садница а пошумљавано с њима око 9.000 хектара што у режији од стране државе и Банске управе, а што народним пошумљавањем.

Размер пошумљавања у режији по држави Банској управи према народном пошумљавању је: 1:10. Имајући у виду сталан пораст народних тражења садница, овај однос ће се јачати у корист народног пошумљавања, а Отсек за шумарство ће настојати да то пошумљавање буде и успешно.

За извођење ових и др. наведених радова предвиђена свота од 70.000 динара минимална је и једва ће достајати за то и само уз припомоћ државе моћи ће се можда успешно тај циљ постићи.

Уређење бујица и одржање и оправци изведених регулација

Партија 35

Небројане бујице у подручју бановине како је споменуто, а које су настале услед лоших климатских прилика Југа, конфигурације терена и геолошке подлоге, а нарочито услед обешумљености многих стрмих терена, носе све веће и све чешће штете железничким пругама и путовима, мостовима, разним и другим објектима, читавим насељима, зиратном земљишту итд. засипавајући их каменим и другим разноврсним наносима.

Да би се овоме стало на пут потребне су огромне паре и брз и смишљен рад. Предузети су кораци да се то питање повољно реши и изгледа да ће се приступити склапању потребног зајма за извођење тих радова, којег би отплату осим заинтересованих страна, као што је Министарство саобраћаја, грађевина, шума и рудника имала делимично предузети и сама бановина.

До остварења самога зајма пак треба наставити са уређењем тих бујица, а напоје оних у Моравској и Вардарској долини на потезу Ниш—Скопље, Скопље — Ђевђелија, Скопље — Битољ — Охрид и др.

Доприноси Министарства шума и рудника, Министарства саобраћаја, Министарства грађевина велики су и достижу суму од неколико милиона динара према којој је допринос бановине незнатан и једва достиже за неке претходне радове око уређења бујица и за само незнатне регулационе радове.

И ако Закон о бујицама обавезује бановину за допринос 30% од предвиђених свота по прорачунима за уређење бујица, њене финансијске могућности нису толике, да то може поднети како би то било за пожелети.

Ова сума од 335.000.— динара предложена у партији 35 буџета за идућу годину представља најнижу суму која се за овакве радове може предвидети и испод које се не може ићи и већ учињено

њено снижење према овогодишњем буџету за 22.000 динара не би се смело повећати, ако се же-ли бар нешто учинити за одбрану од многоброј-них и штетних бујица.

Путни и селидбени трошкови особља код среских начелстава

Партија 38

Често интерес саме службе и друге околности захтевају, да се помоћно чуварско и писарничко особље на служби код среских начелстава премести на одговарајуће место или места према њиховим способностима. У ту сврху потребна су не-каква новчана средства.

Досадањим буџетом то није било предвиђено, услед чега је штетовала сама служба тиме што то помоћно особље није могло бити додељивано на рад другим среским начелствима где се указивала потреба за то, него је бескорисно остајало на јед-ном те истом месту.

Тако се случило, да имамо код једног среског начелства по 2—3 помоћна лугарска лица, а код неких ни једнога.

Да се то онемогући и сувишно особље код једног начелства премести и додели тамо где га нема и где је заиста потребно, предлаже се свота од 5.000 динара, које ће те потребе ма и у мањој мери ипак задовољити.

Закључак

По предлогу буџета за 1938/39 годину износе лични издаци особља код Отсека, и оног код сре-ских начелстава и на терену код уређења бујица износи . . . . . 480.180.—
а материјални издаци . . . . . 532.000.—
Свега 1,012.180.—

Од ове суме за уређење бујица предвиђена је свота од 335.000 динара, од које се најмање 70% враћа путем рада сиромашним житељима банови-не. На тај начин се овим радовима, поред директне користи од уређења бујица и с тим у вези пошум-љавања ублажава беда, доброг дела житељства, што је од посебног социјалног значаја за подруч-је бановине.

У поредби расхода овогодишњег буџета и предлога за 1938/39 годину видимо да је предлог за 1938/39 годину већи за 24.980 динара, што до-лази од повећања припадности особља услед њиховог унапређења, повећања породичних дода-така и поради повећања броја деце и извршеног повишења припадности у јесен прошле годи-не, чему се није могло избећи, док незнатни из-нос од 1.280 динара отпада на повишење матери-јалних издатака који су били врло потребни.

Обзиром на све досада изложено долази се до закључка, да је штедња у највећој мери била пред очима предлагачу буџета за доидућу годину и да се настојало са најмањим средствима подми-рити врло велика потреба овога Отсека.

Молим господу већнике да овај предлог у це-лини прихвате.

У 11.30 часова г. Бан даје одмор од 10 минута. После одмора Бан г. Новаковић позива већ-нике да се јаве за реч по буџету Пољопривредног одељења, а у вези са тим и Отсека за ветеринар-ство и шумарство.

За реч се јавља већник г. Владан Богдановић из Скопља, који каже да је досадашња пракса била да се подносе експозеи за сва одељења па да се на крају о њима дискутује.

Начелник Пољопривредног одељења г. Вуки-ћевић моли да се дискусија о буџету Пољоприв-редног одељења одмах обави, пошто он мора ићи на службено путовање. (Већници то прихва-тају).

За реч се јавља г. др. Радул Велашевић који каже:

Господине Бане и господо бански већници,

Свима је нама познато да прилике у нашој бановини захтевају да тражимо мере за њихово побољшање, па смо и сада донели резолуцију да се наша бановина прогласи за пасивну, а ово смо молили Краљевску владу због тога, да би наша бановина могла да одговори својим обавезама. Наша бановина је пасивна, али ако јој се укаже потребна пажња и помоћ, она може постати ак-тивна и тиме надокнадити све оно, па чак и удво-стручити и утростручити, све оно што би јој се сада дало, да би јој се омогућило да постане ак-тивна. Из буџета Пољопривредног одељења види-мо, да је скресано преко 700.000 динара, што до-казује да се морало водити рачуна о томе да је народ сиромашан и да не може бити сувише оп-терећен, јер не би могао да одговори обавезама које би му биле наметнуте.

Настојање Краљевске владе иде за тим да се помогне народу. Ова бановина са пуним правом може да тражи и захтева да буде проглашена за пасивну тим пре што то проглашење пасивности треба да је претвори у активну бановину. Из бу-џета Пољопривредног одељења видимо да поје-дине партије које треба да имају већи кредит а то су партије 17 став 1 и 3, парт. 19 и 21, а бла-годарећи новцу из тих партија могло би једино да се оствари да наша бановина постане активна, — видимо да баш те партије сада имају све мање кредите. Због тога ја бих молио Господина Бана и банске већнике да прихвате мој предлог да умо-лимо Краљевску владу да нас помогне, па зато предлажем следећу резолуцију:

„Бановинско веће Вардарске бановине саслу-шало је експозе Пољопривредног одељења по предлогу буџета за 1938/39 годину, па налази да су за пољопривреду и сточарство, глава IV буџета, предвиђена средства недовољна, од чега би пољо-привреда имала осетну штету.

Уважујући разлоге, да су бановински приходи сувише мали и да се од тих прихода не може ви-ше одвојити за пољопривреду и сточарство, Веће доноси ову

РЕЗОЛУЦИЈУ:

Молимо г. Министра финансија да од сред-става Министарства финансија даде специјалну до-

тацију за унапређење пољопривреде у Вардарској бановини а у суми од 3 милиона динара, јер бановина нема довољно прихода, а потребе пољопривреде у Вардарској бановини су велике и неопходне.

Вардарска бановина није богата као што се говори и мисли, већ има само услове да постане богата, ако меродавни даду средства да се ти услови ставе у акцију.

Примера ради наводимо да наше одлично жито губи 20% на цени, јер имамо веома мали број тријера. Сељак их не може набавити пошто је 90% сељака ситни поседник до 3 хектара земље, а тријер кошта 3 до 7.000 динара.

У 1936 и 1937 год. пропала је берба 90% винограда од пламењаче, јер сељаци већином нису имали прскалице. То зло прети и у будућности ако им се не помогне у набавци прскалица.

Наши сточари би могли много боље да искористе млеко и повећају приход када би имали сепараторе, бућкалице и остале справе за прераду млека. Без помоћи државе наши ситни сељаци не могу то набавити.

Наша првокласна вина укиселе се у лето, јер немамо средстава за подизање задружних подрума и за набавку потребних справа.

Ми би могли произвести памука да се подмири пола потребе државе, али бујице затрпавају најбоље земље и стварају се мочваре тамо где их раније није било, или се старе мочваре повећавају. Без новчаних средстава то се зло не да уклонити.

У сточарству треба нам у наредној години већи број приплодних грла. Важно је потсетити, да Вардарска бановина даје држави прихода око 500 милиона динара својом културом дувана, па је право да се сељаку те бановине помогне да буде у пољопривреди што напреднији, што ће опет посредно користити држави.

Ценећи досадању доказану вољу и успех Краљевске владе на побољшању пољопривреде, молимо Господина Министра финансија да изволи одобрити тражену дотацију."

После тога г. др. Велашевић наставља свој говор:

Поред тога што смо поднели ову резолуцију, мора се нагласити да у нашој бановини треба да се посвети већа пажња задругарству, а исто тако и млекарству и рибарству. Ето на пример у Власини се налази одлична пастрмка. Када би се гајењу ове пастрмке посветило мало више пажње и средстава, ја верујем да бито била првокласна пастрмка, а од тога би имао користи и сељак и цео крај, па одатле и цела бановина и држава. Због тога молим да се нашој привреди и у овом правцу помогне.

Реч добија већник среза пчињског г. **Стојан Јовановић-Шокар**, који каже да је пољопривреда најглавнија грана привреде у нашој бановини, али да материјална средства не дозвољавају да се предузму већи радови за њено унапређење. Стручњаци треба да проведу више времена у народу и на терену, а мање у канцеларијама. Каже да су стручњаци и референти раније више радили, али

налази да су сада прилично попустили са радом у народу, па разлог налази у недостатку материјалних средстава. Као пример наводи срез пчињски, пошто је он одатле, па каже да су се тамо производиле саднице и калемови који су се делили народу али нису показали добре резултате, због тога што није направљен добар избор сората, а плод није задовољавао. Тражи да се у том погледу више пажње посвети и да се најбоље сорте бирају.

Налази да расаднике не би требало одвајати од бановине и давати приватним лицима, јер од тога неће бити користи, пошто приватници продају врло скупо своје саднице. Среским расадницима треба дати више материјалне могућности. Расадник у Брању имао је раније пастува, бика, пераста итд., а сада свега тога нема, нити има шта лу нити свињац. Има свега две пастувске станице, које не дају задовољавајуће резултате, па моли г. начелника да о томе поведе рачуна.

После тога говори о пшеничном семену и каже да за ове крајеве треба набављати семе које на овом терену даје најбољи принос. Признаје да ишеница која даје највећи принос није по квалитету најбоља, али каже да је она за ове крајеве ипак много подеснија, јер је принос од ње несразмерно већи. Апелује на г. начелника да у том правцу поведе више рачуна и да се семе на време набавља.

Исто тако треба развијати пољопривредне подружине и оне треба да постоје а не само на папиру, јер оне могу донети многе користи пошто се преко њих лакше и јефтиније долази до прскалица, плавог камена и осталих потреба.

Говорећи о сточарству г. Јовановић каже да су се некада у Поморављу гајиле добре врсте стоке, а нарочито швајцарска раса крава у срезу пчињском и прешевском. Данас тога више нема, али то није зато што не постоји више потреба, већ ту има једно зло, јер су ливаде и поља пропале услед поплава а народ је осиромашео. Приговара да из Банске управе није нико долазио и тражио лека томе. Народу је требало одмах притећи у помоћ и сточарство поново подигнути на завидну висину као што је то и раније било.

Сточарство у погледу заразних болести стоји још увек слабо јер болести нису сасвим искоренене, премда су улагани напори, при чему се нарочито успело у борби противу метиља. Исто тако су давани препарати противу других болести, као против свињске куге, која је код нас владала и прошле и ове године. Благодарјећи убризгавању и цеплењу спасено је доста. Ветеринарски референт би требао чешће обилазити народ и поучавати и то не само онда када се појави каква сточна болест него пре да се превентивно делује, а до сада је ветеринар излазио само када је болест у јеку.

После тога прелази на шумарство напомињући да је наша бановина у погледу шумарства највише оголела. Додуше ради се нешто на пошумљавању али то није довољно. Треба израдити један одређен план кога се има придржавати и на тај начин провести систематско пошумљавање. У народу треба свест у том погледу развити јер је он осетио и видео потребу око пошумљавања, са-

мо исто треба ефикасније провести и шуме подићи. Ради што бољега пошумљавања предлаже да се то стави у дужност свима општинама да на својој територији изврше пошумљавање. Ако се на тај начин у свакој општини пошуми само пола хектара имаћемо у нашој бановини око 20 хектара пошумљеног подручја у једној години. Народ даје радну снагу за путеве па би то исто могло да се проведе и за пошумљавање. Ако би се тако поступало, за 10 година би постигли колосалан успех. Ради очувања сеоских шума постоје чувари за које допринос плаћају села према величини села и према величини атара, с тим да новац улази у бановинску касу и да се они одатле исплаћују. Али ти чувари су постали господа а не службеници, зато моли да се такви службеници отклоне и да на њихова места дођу људи који ће да раде. Напомиње случај шумске секције у Ристовцу, па моли начелника Пољопривредног одељења и шефа Шумарског отсека да се рад Секције развије и простре и на друге општине. Нарочито апелује да се невоља код народа ублажи на тај начин да се издају потребна наређења да се код свих река предузме потребно како би се отклониле штете од поплава.

Већник из Дојрана **г. Петко Радовић**, који затим добија реч, каже да среске расаднике не би требало давати приватницима, већ ако се је стало на гледиште да они не треба да потпадају под бановину, онда је много боље да се предаду на руковање општинским управама, пошто општине имају могућност и потребу да расаднике одрже и унапреде, а преко њих да унапреде и воћарство и виноградарство. У погледу зимске исхране стоке предлаже да се помоћ сточарима даје у месту у новцу у натури, јер бановина, набављајући веће количине потребних средстава, може купити већу количину јевтиније.

У вези са унапређењем повртарства каже да треба особиту пажњу обратити и на јужно воће нарочито оном које подлеже брзом квару.

Реч добија **г. Стаменковић**, бански већник из Лесковца, који каже да ништа није чуо о култури кудеље штс сматра врло важним питањем за лесковачки и пчињски срез. Кудеља се довољно рационално не обрађује па услед тога нема ни потребни квалитет да би се могла извозити на страни, и ако је некада наша кудеља била чувена у Грчкој и Турској. Правилној преради кудеље много смета нови Закон о риболову који не дозвољава да се кудеља топи у текућој води, него мора да се топи по баруштинама и у некој стајаћој води, па постаје зелена и црна, услед чега је немогућа за извоз. Сматра да је кудеља врло важан артикал за земаљску одбрану и да томе питању треба посветити нарочиту пажњу. Постоји намера да се подигну у Врањској бањи топила за кудељу па предлаже да се Банска управа заинтересује и да ту сумпоровиту воду која је врло подесна за топљење кудеље искористи. Културу кудеље треба подробније испитати и дати потребна упутства за култивисање и топила што пре подићи. Напомиње да прошлогодишњи кредит од 100.000 динара у буџету за Пољопривредну

школу у Лесковцу, у циљу снабдевања електричног осветљења школе, није уопште искоришћен. Међутим сада постоји могућност да се све то спроведе за свега 50.000 динара, јер Електрично друштво из Лесковца нуди да електрично осветљење до саме школе и по учионицама спроведе за 50.000 динара. Исто тако моли да се предузму мере за поправљање општих прилика у школи, јер ученици те школе немају довољно ни учионица, него раде у трпезарији.

Реч добија бански већник **г. Тодор Петровић** из Прилепа, који каже да је требало да народ ових крајева са одушевљењем прихвати осигурање од града. Али нажалост народ је констатовао да осигуранину мора да плаћа, јер је то обавезно осигурање, а за несрећу десило се баш прве године да град уништи велике количине дувана у прилепском срезу. Комисије су процениле штету на Дин. 3,700.000.— Међутим, Одбор је нашао да осигураницима не може да се исплати отштета, пошто су уплатили после одређеног рока. Ја сам са своје стране, сматрајући да је то моја дужност као банског већника, написао једну претставку и дао своје сугестије по томе питању. Међутим никакав одговор нисам примио нити знам да ли је та претставка примљена и да ли је по њој нешто поступљено. Ја сматрам да би се већницима дало воље за рад када би се њихове претставке узимале у обзир и налазим да би бански већници онда још боље вршили свој задатак, а у томе случају и Банска управа би добијала много корисних сугестија.

Питање плаћања штете од градобитине решено је на тај начин што се исплатила отштета само онима који су уплатили осигуранину до онога дана када се од стране Монопола давала позајмица, а то је до краја септембра. Оваквих је било у износу од 1,600.000.— а осталих је било 2,100.000.— дин. а овим последњима није исплаћена штета, због тога што нису уплатили до одређеног рока. Осигураници сматрају да је ово неправедно решење, јер кад је ово принудно обезбеђење и када ће се осигуранина наплатити и да је било штете и да није било штете, онда је свакоме требало исплатити отштету, а не само онима који су допринос уплатили раније.

У погледу унапређења воћарства каже да је приватна иницијатива врло активна у колико се тиче сађења воћака, али чување је веома слабо, а сем тога се такви случајеви кажњавају благо, па би требало примењивати што строжије казне ради ефикасности чувања.

Добивши после тога реч већник среза струмичког **г. Мане Хаџијевић** каже да је питање унапређења пољопривреде заиста врло важно. Налази да пољопривредници, и у случају да имају прскалице и друге справе, нису довољно упућени у рад са њима, а кривица је до среских економа који не упућују народ са руковањем прскалица и не обилазе довољно винограде. Оправдање налази у томе што им је вероватно мали путни паушал. У погледу пшенице налази да при избору семена треба водити рачуна о особинама земљишта. Износи пример једнога сељака који је пшеницу донео из Грчке па је имао дупли принос.

Налази да је веома корисно да се пољопривредни течајеви држе за одрасле пољопривреднике, пошто ће они ефикасније умети да употребе стечено знање.

Наводи случај да је у Новом Селу поубијан велики број паса, па су поубијани чак и пси сточара, који су од велике важности за сточарство.

Говорећи о шумарству, каже да треба првенствено сачувати оно што се већ има и што се повољно развија без пошумљавања. Зато моли да се обрати пажња чувању шуме у струмичком срезу, јер би иначе струмичка котлина имала за 10 до 15 година да пропадне.

Реч добија г. **Тодор Нишанџијевић**, већник из Кочана, који каже да треба правити бољи избор семена, јер је овдашње семе дегенерисано. Пошто се са опијумом није успело према очекивању, сада треба посветити пажњу дувану, свиларству и пиринчарству. Због тога предлаже да се умоли г. Министар финансија да помогне овој бановини и у томе погледу, па да онај зајам од 3,000.000 буде 5,000.000 динара који се има искористити за регулацију река.

У погледу шумарства каже да постоје срески одбори за пошумљавање, али да и начелници одељења треба да обилазе бановину, па да се директно упознају са потребама појединих крајева.

Бански већник среза подгорског г. **Павле Мишић** каже да пољопривредне школе нису дале резултате који су се од њих очекивали. Када се деца са том свршеном школом врате кући још су млади, имају 16 до 18 година и њихов отац неће ни да их саслуша. Зато је потребно да се ђацима нижих пољопривредних школа омогући приступ на средње пољопривредне школе, али тако да после немају права да се приме у државну или самоуправну службу, него да морају остати код куће, на селу.

Налази да расаднике треба и даље оставити код среза, јер срез и онако има пољопривредног референта и економа, па зато и не треба укидати расаднике из среза и исте давати општинама и приватницима.

Каже да је у његовом срезу раздато семе детељине, али је многим лицима дата по незнатна количина, тако да је то семе у ствари било упропашћено и није дало никакве резултате. Налази да би било много боље да се то семе подели само неколицини пољопривредника па да га они лепо одгаје, што ће другима служити као пример.

У вези са осигурањем противу града предлаже да се убирање осигурањине врши преко пореских управа а не преко општине.

Што се тиче пошумљавања каже да саднице треба разделити среским одборима за пошумљавање, па ће ти одбори са народом вршити засађивање.

Бански већник за срез Неготин/Вардар г. **Стациновић Јован** изјављује да је одбор за пошумљавање само на папиру. Народ жели пошумљавање јер је увидео користи од пошумљавања. Наводи пример да је он тражио пола милиона садница а добио је свега 20.000 и исте је морао сам на свој трошак транспортовати. Држи да би државне шу-

ме требало препустити општинама. Говори противу чувара шума па каже да су постали не чувари шума, него чувари кафана. Тражи да се такви шумари отпусте, јер исти воде и политику. Износи случај са њиховим чуваром шума за кога су тражили да се отпусти из службе, али је он у место тога премештен у Валандово.

Каже да осигурање противу града није спроведено како треба и износи случај општине неготинске којој је Банска управа одбила да исплати три списка у вредности од 27.679 динара са изговором да осигурањина није уплаћена на време. Напомиње да је уредба обавезна и да сваки мора да то осигурање плати, а што неки пољопривредници нису на време уплатили осигурањину, кривица је до Банске управе јер је по распису одбора за обезбеђење усева општинама наређено да не примају новац док не добију књиге. Пољопривредници су међутим долазили а општине нису могле да наплаћују осигурањину, јер нису од одбора добили те књиге. Наводи пример неког Маневића који се жалио Одбору за обезбеђење усева што му није штета исплаћена, али када је добио негативно решење да има прво уплатити допринос до одређеног рока, — предао је тужбу суду ради накнаде штете.

Бански већник за срез битољски г. **Василије Богдановић** говори о пољопривредним школама и пољопривредним течајевима, па налази да би пољопривредним течајевима требало давати предност. Говори затим о „ружи“ чије је семе један младић пренео из Грчке, па налази да тога младића треба помоћи у одгајивању ове корисне биљке. У вези са предлогом резолуције г. др. Велашевића прихвата сугестију већника г. Нишанџијевића да се тражена помоћ од Министарства финансија повећа на 5,000.000 динара.

Реч добија бански већник из Ђевђелије г. **Гучевић Глигорије** који каже да треба да се срезовима ђевђелијском, дојранском и струмичком укаже помоћ у погледу унапређења свиларства, јер живаљ у тим срезовима се бави претежно гајењем свилобубе. У ранијим годинама када је свилобуба имала добру цену није била потребна никаква помоћ, јер је стечени приход од тога производа био довољан за издржавање овога краја. Али сада, када је ова привредна грана тешко погођена, потребно је да држава притекне у помоћ. Каже да су у нашој држави све друге гране заштићене путем уредаба или на неки други начин, а да је свиларство потпуно занемарено. Напомиње да постоји једна уредба о заштити свиларства, која је донета пре две године и коју је требало да проведе у живот Дирекција државног свиларства у Новом Саду, али се та уредба у пракси показала неизводљивом. Због тога предлаже да се та уредба измени и донесе нова по угледу на уредбу о заштити памука, тако да откуп свилених кокона буде обавезан од стране индустријалаца и то по цени која ће бити одређена уредбом. Исто тако предлаже да се образује саветодавни одбор у који ће, поред претставника одређених од стране Министарства пољопривреде, ући и претставници срезова ђевђелијског, дојранског и струмичког и да

тај одбор доноси решења о ценама свилених кокона и то најкасније до 1 марта сваке године.

Добија реч бански већник за срез царевоселски г. Радојевић Љубиша који изјављује: Расаднике не треба дати општини него исте треба као и до сада држати при срезовима. Народу треба садница али не добија у потребном броју па и у том погледу треба подејствовати. Моли да се срезу царевоселском додели један нови тријер јер је стари дотрајао и неупотребљив постао.

Бански већник за срез преспански г. Крста Дуљановић чита свој говор.

**Господине Бане, Господине Помоћниче,
господо начелници, господо већници,**

Као и прошле године тако исто и ове, као претставник наше „Преспе“, најјужнијег краја наше моћне и миле Југославије поздрављам Вас и молим да и овом приликом саслушате што ћу изнети најоправданије жеље Преспанаца.

Мислим да је познато свима вама да је данас у преспанској котлини развијено воћарство у таквој степену што се може рачунати да та котлина заузима ако не прво то бар друго место у реду у нашој држави. И овако сувише мало плодна земља што је има у нашој котлини засађује се са воћем и кроз неколико година наш крај биће само једна велика и лепа башта. Само у току прошле године засађено је нових садница преко 30.000 комада а исто тако и ове године продужује се исти рад. Ове саднице као што сам и прошле године рекао набављене су за скупе паре од 10—130 динара од приватних расадника а у последњим годинама набављене су од бановинских расадника у Дебру, Струзи, Охриду, Битољу, Прилепу, Кичеву, Јужном Броду. Раније пре 5—6 година наше воће продавало се у Грчкој и Александрији. Данас тај пазар је за нас већ затворен, и ми смо почели пласирати наше воће у Београду и осталим већим трговима као што је прошле године тражено и за Немачку.

Кад постоји такмичење за унапређење воћарства код нас штета је што и ове године Банска управа није предвидела по свом редовном буџету подизање бановинског расадника у Преспи.

Пошто Краљевска банска управа није могла да предвиди по овом редовном буџету подизање среског воћног расадника, тј. да откупи земљиште и обрађује што би много коштало, а тренутно Банска управа није у стању да то учини, то част ми је изнети неколико предлога што и Банска управа би се олакшала и ми Преспанци добили расадник где би се неговале нове сорте јабука и крушака.

Част ми је предложити да се и за овај срез бановина задужи код Државне хипотекарне банке на суму од Дин. 100.000.— колико би коштао откуп земљишта у околини Ресна од 5—6 хектара за оснивање расадника.

Или, да се нареди свима општинским управама у нашем срезу да свака општина предвиди у свом буџету по једну извесну суму тако да би се могло скупити око 100.000 динара за откуп земљишта.

Ако све ово горе које сам изнео не може да се оствари да Банска управа узме под закуп земљиште што та сума не би износила више од 5.000 динара годишње и још једну малу суму од 10.000 динара за издржавање тог расадника.

Господо, Преспанско Језеро веома је богато рибом званом „Ципринида“. Преспанско Језеро претставља један веома важан и богат рибарски објекат, који би могао и требао да игра важну привредну улогу у животу многобројног обалског становништва. До 1935 године у свему је било на језеру 35 легитимних рибара. Међутим, данас има већ око 400 њих и број оних који се баве риболовом из дана у дан све више расте. Године 1935 уловљено је укупно 97.355 килограма док у 1937 години укупно је уловљено 157.776 кгр. Овој количини треба додати још најмање 50—60 хиљада килограма рибе која се од обалског становништва улови за домаћу потрошњу и као таква није пријављена надлежним контролним органима.

Међутим и поред напред изнетог код постојећег стања риболова, истичу се два важна момента. Прво, Преспанско Језеро иако богато рибом ни изблиза није искоришћено као риболовни и привредни објект, и друго, обалско становништво — рибари ни приближно немају ону привредну корист и добити од риболова на језеру коју би могли имати.

Част ми је предложити:

1) Да се у рибарским центрима на Преспанском Језеру: Асамати, Николцу и Цареву изграде базени у којима би се риба чувала и чекала на повољније цене.

2) Да се у Ресну изгради прописна рибарница, јер ње уопште нема, те се риба продаје по тротарима изложена утицају свих неповољних атмосферских прилика.

3) Неопходно је потребно да се питање риболова на Преспанском Језеру као међународном рибарском објекту реши чим пре једном међународном конвенцијом између заинтересованих земаља.

По свима овим важним питањима рибарства и риболова својевремено је г. Бан приликом свога доласка у Ресан заинтересован и он је обећао своју помоћ да се оно повољно реши.

Као што је свима вама познато кроз Ресан пролази државни пут који је у очајном стању за једно 500 метара. Зато молим да нам се одобри извесни кредит за оправку тог пута, јер кроз Ресан пролази доста странаца и туриста, шта више ту је у близини и албанска граница где је саобраћај доста жив, разуме се то свима пада у очи.

Што се пак тиче бановинског пута то молим Господина Бана да ове године одобри да се бановински кулук за ресанску општину употреби за оправку ресанских путева.

Како у Ресну постоји грађанска школа на терет општинског буџета, а како се буџет не може реализовати, то молим Банску управу да од предвиђеног буџета партије 109 глава XXII додели што већу суму како би школа могла успешно и правилно радити.

Зато молим Просветно одељење Банске управе да пожури са оправком школске зграде да се не би десила нека несрећа.

Исто тако да ресанској школи да већи кредит како за канцеларијске потребе тако исто и за одржавање чистоће.

Концесију за саобраћај на путу има друштво „Југ“, па мислим да нити секција нити грађанство је обавезно да овај пут чисти а да се друштво „Југ“ њиме користи, јер то друштво „Југ“ пушта у саобраћај по 4 путничка аутобуса дневно. Требало би да се „Југу“ нареди и стави услов у вези са концесијом да својим средствима чисти пут. Да се снабде са трактором као што то раде Браћа Поповић из Скопља на путу Скопље—Дебар—Охрид. Осим тога да би се олакшао рад и самим радницима и путарима, да техничка секција подигне на томе путу где нађе за сходно једну малу кућицу где би се склањали радници и путари и евентуално преноћивали тамо у тешким данима.

Господине Бане, завршавајући свој говор у коме сам изнео све најпотребније и најнужније потребе Преспанаца, ја вас молим у име моје и мога среза да све што стоји до вас учините и овим би задужили Преспу и уједно поправили учињене грешке ранијих управа.

Реч добија бански већник за град Куманово г. **Глигоријевић Тома** који напомиње да је тешка увреда пала на пољопривредне референте од претходних говорника. Сматра да нема кривице до њих јер они чине колико могу а кривица лежи до народа који не слуша.

По питању пољопривредних расадника сматра да су господа већници погрешно схватили излагања г. начелника Пољопривредног одељења, јер није у питању потпуно укидање свих среских расадника, него се ради о томе да се расадници сведу на неколико централних расадника.

У погледу осигурања од града држи да је умесно да се штета не може платити онима који нису на време уплатили осигуранину.

Реч добија бански већник за град Призрен г. **Чичкарић Урош** који наводи да нема довољно расадника и да би исте требало умножити, јер пољопривредници чак из Призрена морају да долазе по саднице у Скопље и друга места.

Каже да срески пољопривредни референти не воде довољно рачуна о томе како треба лозу уредити и одгајити, не држе о томе никаква предавања нити објашњења, а сем тога ништа не предузимају да се на време набави потребна галица.

Затим добија реч већник за град Битољ г. **Давковић Благоје** који каже да су пољопривредни референти сувише оптерећени административним пословима и да зато нису у стању да буду чешће и дуже са народом. Због тога налази да би среским пољопривредним референтима требало дати помоћнике или неко друго помоћно особље које би водило канцеларијске и административне послове, па да се пољопривредном референту омогући да буде готово искључиво на терену.

Сматра да је сточарство знатно опало услед околности што су пашњаци одузети и претворени

у зиратна земљишта. Тражи да се пашњаци врате и у ту сврху апелује на г. Бана да ургира код Министарства.

Бански већник за срез неродимски г. **Никшић Милан** сматра да задружни шумари више шкоде него користе и да се шума много више сатира. Свако село има свог чувара па су ови задружни чувари сувишни. Они не добијају на време плату, па то на други начин прибављају. Општине на време не шаљу новац Финансијском одељењу па предлаже да се ови чувари или укину или на време уредно исплаћују.

Реч добија бански већник за град Скопље г. **Владан Богдановић** који примећује да је шеф Отсека за ветеринарство сувише оштро напао Скопску општину тврдећи да она није ништа урадила у погледу подизања модерне кланице и замера истом на тој констатацији напомињући да је општина скопска сувише много ангажована на великим радовима који су у току а у плану је и подизање модерне кланице те чим то буде технички и финансијално могуће то ће се и провести.

Бан г. **Новаковић** пита већнике да ли прихватају резолуцију коју је поднео бански већник из Власотинаца г. др. **Велашевић**, па напомиње да би ту резолуцију требало упутити и г. Министру пољопривреде, што већници једногласно прихватају.

Затим Господин Бан каже:

Мени је драго што сте показали толико интересовања за питања Пољопривредног одељења. Чули смо врло лепих предлога и мишљења који су бележени у записник и ми ћемо све то имати у виду па ћемо поступити онако како нам закон дозвољава и како ће бити корисно по народ. Има грешака и у погледу пословања пољопривредних референата, као што има грешака и код других органа, али ћемо гледати да се све то исправи и доведе у ред.

У погледу чувања шума ја ћу расписати једну анкету преко општинских управа, да бисмо видели на који ће се начин најбоље сачувати наше шуме и подићи нове, јер су шуме највеће народно благо.

Сматрам да је дискусија исцрпена, па молим вас да се изјасните да ли желите да се буџет Пољопривредног одељења чита по партијама, или ћете га усвојити овако.

Бански већници усвајају буџет Пољопривредног одељења у целости.

После тога Бан г. **Новаковић** позива начелника Просветног одељења г. **Алексића Љубомира** да поднесе експозе уз буџет свога одељења на што исти чита следећи експозе:

ЕКСПОЗЕ О ПРОСВЕТИ

Буџет расхода Просветног одељења за текућу 1937/38 годину износи Дин. 13.072.899.—; за наредну 1938/39 годину смањен је за Дин. 102.169.— и предлаже се у укупном износу Дин. 12.970.730.—

И у овом предлогу, ради боље прегледности, вршена је концентрација кредита према природи просветних послова, па се о свакој врсти послова даје и потребно посебно образложење.

I Просветно одељење (Гл. XX, парт. 98—106).

За само Просветно одељење, т.ј. за опште просветне потребе по буџету за 1937/38 годину одобрено је свега Дин. 1,253.240.— и то:

- а) за редовне расходе: 1) личне Дин. 302.240.—
2) матер. „ 411.000.—
б) за ванредне расходе „ 540.000.—

За исте потребе у 1938/39 предлаже се Дин. 900.720.— и то:

- а) за редовне расходе: 1) личне Дин. 363.720.—
2) матер. „ 187.000.—
б) за ванредне расходе „ 350.000.—

Ова глава расхода смањена је са 352.520.— динара.

а) 1 — Редовни лични расходи повећани су само рачунски, а не стварно, са Дин. 61.480.— која је сума овамо пренета из партија 111—112 буџета за 1937/38 годину.

а) 2 — Редовни материјални расходи смањени су са Дин. 294.000.— рачунски, а стварно само са Дин. 194.000.— пошто је износ од Дин. 100.000 пренет из ове Главе расхода у нову — XXV — Главу расхода за физичко васпитање народа.

Смањење ових расхода учињено је знатном редукацијом сума предвиђених до сада на име помоћи друштвима и установама.

Важан фактор за национално, културно и просветно подизање народа јесу и друштва и установе основане у ове сврхе и одржаване приватном иницијативом. Таквих друштава и установа има широм целе Бановине, у многим местима по неколико. Њихова је делатност велика и осетна у свима манифестацијама народног духа. У последње време, међутим, долазе све чешће захтеви да ове послове Бановина што јаче, а негде и у потпуности финансира. Ово пак не само што није могуће, ни технички ни материјално, него је и непрактично. Због слабих материјалних могућности Банска управа, и поред најбоље воље, ове суме, иначе веома скромне, морала је у своје предлогу за наредну годину да знатно редуцира, уверена да то неће нимало неповољно да утиче на делатност приватне иницијативе.

б) Ванредни расходи смањени су са 190.000.— динара и то:

1) Дин. 90.000.— за Фонд ради подизања и одржавања историских споменика у Вардарској бановини. Ово је учињено не само ради буџетске равнотеже, већ и у нади да ће средства већ унета у овај фонд бити довољна за скромни почетак овог замашног посла за који се морају наћи и обезбедити средства изван редовног бановинског буџета:

2) Дин. 40.000 за подизање споменика у Младом Нагоричану, пошто је исти завршен и свечано откривен прошле јесени приликом прославе 25-годишњице ослобођења Јужне Србије;

3) Дин. 50.000 помоћи Народном позоришту Краља Александра I у Скопљу у нади да ће Позориште својом активношћу моћи да надокнади ову суму повећањем својих редовних прихода од приказаних претстава;

4) Дин. 10.000.— помоћи Музеју Јужне Србије

пошто је његово редовно издржавање као државне институције обезбеђено државним буџетом.

II СРЕДЊЕ ШКОЛЕ (Глава XXI, парт. 107).

За материјално издржавање средњих школа у 1937/38 години одобрено је Дин. 640.000.—; за наредну 1938/39 годину предлаже се Дин. 800.000.— т.ј. Дин. 160.000 више него што је одобрено.

Повећање кредита за ове потребе дошло је као последица сталног повећања броја ђака и одељења.

На територији Вардарске бановине ове школске 1937/38 године има и то: 11 потпуних гимназија (2 мушке, једна женска, 8 мешовитих), 7 непотпуних мешовитих гимназија и три самоуправне више гимназије (у Велесу, Куманову и Прилепу) са 256 одељења, 419 наставника и 10.375 ђака. Ове године има 1 потпуна мушка гимназија, 30 одељења, 20 наставника и 1285 ђака више него прошле школске 1936/37 године.

Ове године издвојена је и отворена Потпуна II мушка гимназија у Скопљу. Учињене су све припреме да се у току наредне године издвоје и отворе као самосталне још две непотпуне женске гимназије, у Скопљу и Битољу. Исто тако предузеће се кораци да се у Кривој Паланци понова отвори гимназија која је затворена била почетком 1936/37 школске године зато што школска зграда није била потпуно спремљена.

У погледу гимназијских зграда стање се почело да поправља. У Велесу, Врању, Ђевђелији, Призрену, Сурдулици и Тетову зграде су у главном и раније одговарале школским потребама. У Лесковцу је зграда дозиђивањем проширена, и у њој се ове године ради под нормалним условима. Зграда у Охриду, која је прошле године пожаром знатно оштећена, доведена је у исправно стање. У Битољу је узета под закуп и репарирана зграда са 8 учионица и осталим просторијама за смештај женских одељења нижих разреда. На тај начин обезбеђена је редовна настава и створена могућност да се у овом месту отвори засебна непотпуна женска гимназија. У Приштини решено је питање подизања модерне гимназијске зграде. Расписана је лицитација и зграда ће у току овог лета бити озидана и покривена. У Скопљу постоји само једна прописна школска зграда иако у њој има 3 пуне гимназије. Предусретљивошћу војних власти за смештај Потпуне друге мушке гимназије и Женске гимназије искоришћује се зграда звана „Ислахана“. Одобрена је лицитација и у току овог лета нова зграда за Женску гимназију биће озидана и покривена. Како ни нова зграда неће бити пространа да прими сва женска одељења, чији ће се број повећавати, предузети су кораци да се зграда Просветног одељења, када се оно пресели у заједничку бановинску зграду, преправи и оспособи за смештај непотпуне женске гимназије која ће морати да се отвори. Ако се успе да се зграда „Ислахана“ и даље задржи за смештај II мушке гимназије онда се с правом може рећи да је питање гимназијских зграда у граду Скопљу бар за извесно време решено. Гимназијске зграде у Куманову, Прилепу, Струмици и Штипу не одговарају својим садањим потребама. Гимназија у Ка-

вадару уопште нема зграде. Стара зграда оглашена је као склона паду и у исту се уселила тамошња општинска управа. Гимназија од свог оснивања, већ друга школска година, ради у згради тамошње основне школе на штету редовне наставе и у једној и другој школи. Питању гимназијских зграда поклања се и даље пуна пажња. Средства се међутим не могу створити у редовном буџету, већ се морају обезбедити путем инвестиционог зајма.

При гимназијама у Битољу, Велесу, Охриду, Прилепу, Сурдулици, Тетову и Штипу постоје ђачки интернати. У граду Скопљу постоје два ђачка дома, Краља Александра I и Кнегиње Зорке. У свима овим интернатима налазе се само ученици. Уређењем и одржавањем ових установа, уз племенито и пожртвовано старање појединих организација и ђачких родитеља и пријатеља, знатно је помогнут рад школе на васпитању омладине и у многоме олакшано школовање великом броју сиромашне а ваљане школске деце. Желети би било да се овај хумано-просветни рад прошири и да ускоро добијемо бар један интернат за смештај женске школске деце.

У Бановини постоје и две државне средње стручне школе: Мешовита учитељска школа и Велика медреса Краља Александра I у Скопљу.

Учитељска школа има I 1—3, II 1—2, III 1—2, и V — 1 разред са 8 одељења, 20 наставника и 270 ђака. У њој сваке године полаже и државни стручни (практични) испит по 2—300 учитеља — приправника. Школа је уређена интернатски и потпуно одговара своме задатку да спрема, васпитава и оспособљава народне учитеље. Ове године школа има три одељења I разреда. Овако треба наставити и даље, јер се на пракси показало да су једино кандидати ове школе најбољи на послу и најдуже са службом у Вардарској бановини. Интернат се издржава од ђачких уплата, а остало издржавање школе је на терету државног буџета просветне струке.

Велика медреса Краља Александра I у Скопљу има I—VIII разр. са 8 одељења са 18 наставника и 240 ученика. Има ранг државне средње и муслиманско-верске средње школе. Њено издржавање је у потпуности на терету државног буџета.

III ГРАЂАНСКЕ ШКОЛЕ (Гл. XXII, парт. 109).

За издржавање грађанских школа предлаже се Дин. 127.000.— Повећавање износи Дин. 37.000.

Грађанских школа има 13 са 46 одељења и 828 ђака. Школе у Кавадару и Струмици имају само IV разред и у току ове године биће укинуте, пошто су у овим местима поступно отворене неотпуне гимназије.

Грађанске школе у Берову, Босиљграду и Кратову биле су на терету бановинског буџета, изузев наставничког особља, а осталим школама давана је помоћ по бановинском буџету. Повећавање ове главе расхода са Дин. 37.000.— предлаже се на основу одлуке Банске управе да од наредне буџетске године прими на себе издржавање и осталих школа.

Преношење издржавања грађанских школа са управних општина на бановину омогућено је За-

коном и диктовано многим разлозима. Када бановина већ издржава све гимназије и када већ сноси све трошкове издржавања народних школа, сасвим је природно да на себе прими и издржавање грађанских школа. Ово у толико пре, што се у овим школама васпитавају не само деца са подручја управне општине која је била обавезна да школу издржава, већ и деца из околних села и других места. Предложено повећање за бановину не значи нарочито оптерећење, али за општине које се ослобођавају ове обавезе, смањење значи много. Мора се само нарочито истаћи да су предложене суме веома скромне и да се Банска управа нада да ће управне општине бити готове да увек притекну у помоћ грађанској школи у своме месту.

При грађанским школама у Кратову и Урошевцу постоје интернати. У Кратову је интернат врло скроман, а у Урошевцу је лепо уређен.

Грађанске школе у Вардарској бановини не уживају велико поверење. Разлог овоме, поред навике да се школовање продужује само у гимназији, лежи и у факту да ниједна грађанска школа, сем у Урошевцу, нема ни школске зграде, ни довољно намештаја, ни учила. Надати се да ће општине, после растерећења у погледу издатака не само за наредне већ, сада, и за грађанске школе, хтети и моћи да створе средства за подизање, уређење и одржавање зграда својих грађанских школа.

IV НАРОДНЕ ШКОЛЕ (Глава XXIII, партија 110—113).

По буџету за 1937/38 годину за народне школе одобрено је Дин. 11,009.659; за наредну 1938/39 годину предлаже се Дин. 10,981.010.—

Ако се узме у обзир да су лични издаци у Дин. 61.480.— из овога дела расхода пренети у део општих расхода (Глава XX — Просветно одељење) новог предлога, онда се издаци за народне школе предвиђају са незнатним смањењем од Дин. 32.831.—

На територији Вардарске бановине школске 1937/38 године има: 35 школских срезова — надзорништва, 1208 школа (централних 752 и одељачка — филијала 456), 2710 одељења и 149.106 ђака. Од овога по градовима који сами издржавају народне школе има: 41 школа, 396 одељења и 19.110 ђака. У осталим местима, у којима школе издржава бановина, има 2.314 одељења и 129.996 ђака.

Према предлогу буџета издржавање једног одељења стаје бановину Дин. 4745,46 а школовање једног ђака Дин. 84,48 годишње.

У погледу школских зграда може се нарочито истаћи да је у Вардарској бановини учињено врло много. И по најзабаченијим местима наилазимо данас на нове школске зграде, које још издалека падају у очи и праве леп утисак. Подигнуте су народном снагом, народним средствима, а није остала ни помоћ од државе или бановине. У току ове године само, одлуком г. Министра просвете по државном буџету додељено је Дин. 550.000.— а одлуком г. Бана из Бановинског школског фонда Дин. 450.000.— на име помоћи за довршење школских зграда. У току године довршено је потпуно 25 нових зграда, а остало у изградњи око

150 зграда. Довршење њихово као и почетак рада на другим новим зградама моћи ће да се изврши само ако општине буду тачно поступиле по Уредби о издржавању школа и све суме, раније предвиђене а сада смањене по општинским буџетима, предвиђају и стављају на расположење за подизање и одржавање зграда. Краљевска банска управа је у овом смислу издала и нарочито наређење и нада се да ће тиме иницијатива и делатност за подизање зграде бити ојачане. Ако би, уз ово, Господин Министар просвете и надаље указивао исту пажњу подизању зграда у Вардарској бановини, и ако би се бановински приходи, намењени за школске потребе, остварили у предвиђеном износу, онда се може очекивати да се у току наредне године потпуно доврши око 60 зграда и да се наставе или почну радови око подизања још 30 школских зграда.

Народне школе издржаване су раније од стране општина. Од ове године издржавање је пренето на бановине. На тај начин решено је животно питање народне школе и омогућено да се она, отргнута од ситних и локалних брига и незгода, може слободно да развија и да одговара својим новим задацима.

Издржавање школа у Вардарској бановини врши се изузетно од Уредбе, тј. не даје се новац унапред ни привремене признанице па да се после правда уредним документима, већ се исплате врше директно, чековним уплатницама, по документима претходно прибављеним и прописно овереним. Једино је овај пут, по мишљењу свију заинтересованих најбољи. Вардарска бановина је на дан 14 фебруара 1938 год. исплатила и ликвидирала све издатке закључно са овим месецом у износу Дин. 7,500.000.— Остало је да се у месецу марту исплати још око 1,000.000.— Према овоме ефективни трошкови, исплаћени и ликвидирани, за народне школе у 1937/38 изнеће Дин. 9,000.000.— тј. 80% од буџетом предвиђеног износа. Ако узмемо у обзир да ће ефективна наплата Бановинског школског приреза, од кога школе једино треба да се издржавају, изнети за исто време око 5,000.000.— динара, онда су напори и добра воља Банске управе да за народне школе учини све што се може, више него очигледни.

Више од половине предложених издатака за народне школе пада на личне издатке, на станарину учитеља и награду служитеља.

Учитељска станарина је законом предвиђена, али она претставља тешку обавезу за места која су своју моралну и материјалну обавезу испунила према школи. Иако су својом снагом и својим средствима подигла школске зграде и учитељске станове, она морају да сносе исте терете као и места која су пропустила да испуне ову своју дужност. Да би се издаци за станарину смањили и употребили за друге оправданије и прешније опште потребе, Краљевска банска управа ће убудуће поклонити исту пажњу изградњи учитељских станова као и школских зграда и мораће да одбија све молбе за отварање одељења у местима у којима нема зграде за школу и учитељски стан.

Други велики издатак јесу служитељске награ-

де. Оне се крећу од 200—450 динара месечно, према локалним приликама и броју одељења у школи. При одређивању ових награда Банска управа се могла да управља само према бановинским приходима и животном стандарду сељака, из чијих редова је највећи број школских служитеља и којима је послуживање у школи споредно занимање, а никако према принципима о минималним надницама. Несумњиви је факт да сви служитељи сада примају уредно своју награду, што раније, док су општине издржавале школе, није никада било, и да знатан број служитеља прима већу награду, него што су их примали од својих општина.

Материјални расходи сведени су на најмању, али ипак довољну меру. Од свију расхода најтеже је утврдити и расподелити кредите за оправке школских зграда и за огрев. Релативно је најмање предвиђено за непосредне потребе наставе и васпитавања, за набавку учила, намештаја и књига за књижице. У овом погледу оскудеваће се све дотле, док се не реши питање школских зграда. Тек са овим решењем моћи ће суме до сада предвиђене у знатним износима за ово, да се предвиђају и употребљавају за ове најпрешније потребе правилног извођења наставе и васпитања за набавку учила, намештаја и књига.

У погледу учитељског кадра може се рећи да се стање знатно поправило. Некада је у Вардарској бановини било по неколико стотина празних учитељских места. Сада их има испод стотине, али ће се и она, према меродавним обећањима, попунити још у току ове године.

Народни учитељи у Вардарској бановини већином су млади — приправници или у најнижим полскајним групама. Они уносе свој младалачки жар и сву своју љубав у посао за који су се спремали и коме су се посветили. Народ ових крајева има све дубље уверење, да ће и ови млади учитељи, попут старијих генерација, схватити и извршити своју учитељску дужност као дуг према нацији и држави.

V НАРОДНО ПРОСВЕЂИВАЊЕ (Глава XXIV, партија 114).

Народно просвеђивање спроводи се преко школа и школских радника, затим течајева за домаћице и течајева за неписмене. На народном просвеђивању ради врло много и приватна иницијатива, искоришћена преко разних културно-просветних и хуманих друштава.

Народни универзитети и читаонице у овом погледу чине врло много. Народних универзитета има 11, и њихова је активност велика. Народних читаоница има око 150. Оне су активирани знатном помоћи у књигама од стране Министарства просвете, Банске управе, хуманих друштава и приватних лица.

Највећи успех у погледу народног просвеђивања имају течајеви за домаћице. За последње две године одржано је 16 течајева и кроз њих је прошло преко 300 редовних ученица. Свима молбама за отварање ових течајева, а њих има много, није се могло изаћи у сусрет због недовољних и државних и бановинских кредита. У току наредне

године, с обзиром на нову Уредбу о домаћичким школама, течајеви у Лесковцу и Штимљу претвориће се у сталне петомесечне течајеве по државном буџету. Бановина је предузела кораке да се у Прешеву или Ристовцу отвори бановинска једно-годишња домаћичка школа.

Течајеви за неписмене одржани су само за војнике. Одржана су 1937 године 24 течајева са 800 слушалаца.

Нарочито треба истаћи рад певачких друштава. Има их која већ деценијама успешно раде.

У Јужној Србији, најзад, нема места у коме не постоји бар једна културна установа, чија се делатност осећа и манифестује у свима правцима.

У жељи да народно просвећивање буде чисто народна ствар и да се оно изводи уз народно пожртвовање бановина је за ове послове предвидела само Дин. 62.000.— у нади да ће се рад у овом правцу као и досада повољно развијати.

VI ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ НАРОДА

(Глава XXV, партија 115).

Сада се живо ради и на физичком васпитању народа. Оно је потпуно одвојено од телесног васпитања (гимнастике) ђака свих школа. Послове води Министарство физичког васпитања. У Београду се држе нарочити течајеви за спрему наставника, а у многим местима у земљи физичко васпитање се систематски изводи. У Вардарској бановини такођер. Нарочити стручни референт, као непосредни орган Господина Бана, стара се о овоме, а администрација се привремено води преко Просветног одељења.

Издаци за ово предвиђени су по државном буџету ресора Министарства физичког васпитања. Бановина је само издатке на име помоћи за соколске установе ставила на расположење овоме привременом Отсеку за физичко васпитање и у предлогу је сума у ове сврхе, у износу 100.000.— динара из Главе општих расхода (XX) пренета у нову — XXV — Главу за физичко васпитање.

*

Предложене суме за издатке просветне струке процењене су строго. Оне су несумњиво скромне, али ипак довољне да се живи темпо просветнога рада у Вардарској бановини и надаље одржи. Јужна Србија својим видним успесима на културно-просветном пољу све се више приближава својој националној и историјској мисији, да понова буде жижа културе и просвећености на словенском Југу.

Бан г. Новаковић затим даје реч начелнику Техничког одељења г. Николићу Љубомиру, који свој експозе чита:

Е К С П О З Е

НАЧЕЛНИКА ТЕХНИЧКОГ ОДЕЉЕЊА

Господо бански већници,

Предлог буџета Техничког одељења Вардарске бановине садржи редовне и ванредне расходе.

Редовни расходи садрже личне и материјалне расходе. У излагању појединих партија ићи ћу оним редом, како је то у предлогу и означено.

I. РЕДОВНИ РАСХОДИ:

A. Лични расходи

Лични расходи у предлогу буџета за 1938/39 год. предвиђени су у партији 116 са позицијама 1, 2, 3 и 4; партији 117 са позицијама 1, 2, 3 и 4 и партији 118 у укупном износу од 3.478.900 дин., док су лични расходи по одговарајућим партијама у буџету за 1937/38 год. износили 3.090.327 дин., тј. у предлогу буџета за 1938/39 год. показује се повећање за 388.573.— дин.

Овај вишак од 388.573.— дин. долази делом ради унапређења службеника који у буџетској 1938/39 год. стичу право а и ради постављања нових 16 чиновничких архивских приправника.

Ова нова звања неопходно су потребна, да би се администрација у одељцима могла брзо и не сметано развијати и отправљати.

До устројења бановина, административно особље било је на буџету Министарства грађевина, а од тога дана прешло је на буџет Министарства унутрашњих послова. На тај начин и технички одељци треба да добију од дотичних срезова особље за отправљање административних послова.

У почетку је то некако и ишло, али доцније, вероватно услед оскудице административног особља у самим срезovima, особље за административне послове одузимано је одељцима, тако, да данас има случајева, да техничко стручно особље, мора да врши и административну службу, а то се несме и не може дозволити, јер иде на уштрб техничких стручних послова.

Из тога је разлога и предвиђено ради попуње административног особља постављање нових 16 архивских чиновничких приправника.

B. Редовни материјални расходи:

Материјални расходи у предлогу буџета за 1938/39 год. предвиђени су у партијама 119 са позицијама 1, 2 и 3; партији 120 са позицијама 1, 2, 3, 4 и 5; партији 121 са позицијама 1 и 2 а у укупном износу од 6.763.000 динара, док су одговарајуће партије у буџету за 1937/38 год. износиле суму од 7.212.000 дин. тј. материјални издатци су смањени за 449.000 динара.

Као што се из предлога буџета, који је пред вама види, смањене су партије 119 позиције 1 и 2 за 40.000 динара; партија 120 позиција 1 и 2 за 70.000 динара; партија 121 позиција 1, 2, 5 и 6 за 506.000 динара.

Позиција 9 партија 121 која је у буџету за 1937/38 год. износила свега 5.000 динара, а односи се на помоћ општинама за израду вештачких објеката на општинским путевима, повећана је сада на 250.000 динара. С обзиром на сврху којој служи та партија, и ова сума од 250.000 динара је недовољна, али финансијске прилике не дозвољавају да се повећа.

Да напоменем, да је у овој буџетској години 1937/38, и ако је ова партија износила свега 5.000 динара вирманисањем издата помоћ у износу од 179.170,60 динара.

Партија 122 повећана је за 27.000.— динара и то позиција за асанацију мањих комплекса земљишта.

Партија 123 са позицијама 1 и 2 смањена је за 60.000.— динара.

Када се од редовних расхода, који су у предлогу буџета предвиђени са 10,241.900 дин. одузме сума на личне издатке у износу од 3,478.900 дин., остаје на редовне материјалне расходе сума од 6,763.000 динара, док је у буџету за 1937/38 год. та сума износила 7,212.000 динара, тј. редовни материјални расходи мањи су за суму од 449.000.— динара.

Ово смањење диктовала је потреба да буџет буде реалан а не фиктиван, јер Финансијско одељење наводи, да се предвиђени приходи не могу остварити, па и у буџетској 1937/38 год. и ако су кредити по материјалној струци већи, отворени су само до 80% од одобрене суме.

Када смо код ових партија, које предвиђају одржавање постојећих и оправку и нову изградњу рђавих бановинских путова, сматрам за потребно да вас упознам са данашњим стањем бановинских путова.

На територији Вардарске бановине има укупно 3.082+797 км. бановинских путова. Од тога је 1.292+804 км. бановинских путова I реда, а остатак у 1.789+988 км. су бановински путови II реда.

Од укупне те километраже од 3.082+797 км. пролазно је непуних 700 км. а остало је непроходно што значи, да је проходно 23%, а непроходно 77%.

Када се узме у обзир да за одржавање постојећих и изграду нових бановинских путова и мостова, јер су махом путови само козје стазе, има по буџету по 1 км. свега 1.800 дин. излази, да без кулука ми уопште не можемо нити одржавати постојеће, нити радити нове бановинске путове. Зато вас молим, да народу, с којим сте посведневно у додиру, објасните да своју кулучку обавезу одради онако како ће то за путове бити корисно а не као од беде, јер од тога зависи да ли ће пут бити пролазан или не. Једно треба имати на уму да добри путеви смањују транспортне трошкове.

Из напред изложенога видите како је стање путева и са коликим средствима бановина располаже, да путове одржава и гради, те вас молим да захтеви појединих општина, да се поједини општински путеви огласе бановинским не поткрепљујете и не препоручујете јер са повећањем километраже бановинских путова, смањује се цифра за одржавање. Банска ће управа излазити у сусрет молбама појединих општина за помоћ за вештачке радове у колико то финансијске прилике дозвољавају, али повећање путне мреже бановинских путова је немогуће.

II. ВАНРЕДНИ РАСХОДИ

Ванредни расходи обухватају партије 124, 125, 126 и 127 у укупном износу од 385.000 дин. Ванредни расходи у буџету за 1937/38 год. износили су 1,105.000 дин., тј. партија ванредних расхода мања је за 720.000 динара.

Према свему напред изложеноме укупна сума предлога буџета Техничког одељења за 1938/39 г.

износи 10,626.900 динара, тј. од буџета за 1937/38 год. мања је за 720.427 динара.

Ово смањење, као што напоменућу напред, захтева подбацивање у бановинским приходима.

*

Бан г. Марко Новаковић закључује данашњу седницу у 13.30 часова и следећу заказује за 10 о. м. у 9 часова.

ЗАПИСНИК

Друге седнице осмог редовног сазива Банског већа Вардарске бановине одржане 10 марта 1938 год.

ПРИСУТНИ:

Бан Вардарске бановине г. Марко Новаковић, Помоћник Бана г. Димитрије Нешић, начелници одељења и то: начелник Општег одељења г. Маљковић Милан, начелник Управног одељења г. Димитријевић Никола, начелник Просветног одељења г. Алексић Љубомир, начелник Техничког одељења г. Николић Љубомир, начелник Одељења за социјалну политику и народног здравља г. др. Зарубица Јаков, начелник Финансијског одељења г. Милојевић Александар, начелник Одељења за трговину, обрт и индустрију г. Чемерић Милан и шеф Отсека за шумарство г. Ерваћанин Милош.

Деловођа Банског већа г. др. Урош Прица и помоћно особље г. г. Вујин Александар и Костић Јован.

Тачно у 9 часова улази Бан г. Марко Новаковић у пратњи Помоћника Бана и начелника одељења.

Г. Бан отвара другу седницу редовног сазива и наређује прозивку, којом се утврђује да су сви присутни сем г. г. Бурчевића Илије, Маринковића Томе, Тасића Светозара и Протића Војислава.

Г. Бан даје реч начелнику Санитетског одељења г. др. Зарубици Јакову, који подноси следећи експозе:

ЕКСПОЗЕ

Начелника Одељења за социјалну политику и народно здравље по предлогу буџета за 1938/39 год.

Господине Бане, господо већници,

Да би се што више помогло сиромашним припадницима ове бановине и незапосленим радницима Одељење је организовало преко среских начелника и претседника градских општина одборе за зимску помоћ.

Из средстава бановинског буџета додељивана је омања, непосредна помоћ најсиромашнијим лицима, особито онима која су настрадала од пожара и поплава као и хуманим друштвима, која имају за задатак да помажу бедне и збрињавају сирочад.

Сарађивало је са бановинским одборима Црвеног крста, Социјалним одбором града Скопља и Јавном берзом рада у Скопљу.

Напуштену децу збрињавало је у Бановинском дечјем дому у Скопљу. Овај дом је смештен у приватној згради, неподесној и тескобној за 89 деце, колико их сада тамо има. Поред овога Дому недостаје домаћичка школа, која је правилником о уређењу дечјих домова прописана, те је немогуће образовање девојчица за домаћички позив.

Дому би било потребно земљиште за обраду како би се штићеници могли на време обучити у пољопривредним радовима. Домаћичка школа и мало газдинство дома допринели би и смањењу трошкова око издржавања Дечјег дома.

У овоме правцу су већ предузете потребне мере и надати се, да ће се ови недостатци уклопити у току наредне буџетске године.

Напуштене и незбринуте старце и старице Одељење збрињава у Дому за старце и старице у Битољу, где их је сада 37. У вези с преуређењем Дечјег дома, а у циљу смањења режијских трошкова, решиће се и спајање овог дома са дечијим.

Одредбама Закона о заштити радника уређени су радни односи између послодаваца и радника.

Инспекција рада при овом Одељењу контролише да ли се обе стране придржавају ових законских прописа и у случају потребе интервенише. У ту сврху инспектор рада вршио је током године повремено прегледе разних индустријских, занатских и других предузећа на подручју ове бановине и нашао да су 333 предузећа имала недостатке, штетне по живот и здравље у њима запослених радника.

Издато је наређење и контролисано уклањање тих недостатака. Делом услед тих недостатака, а делом због непажње самих радника било је на раду 335 несрећних случајева од којих шест смртних.

Због разних прекршаја прописа Закона о заштити радника од стране послодаваца изречене су 83 пресуде.

Услед сукоба између радника и послодаваца дошло је до прекида рада, штрајка, у 27 привредних предузећа. Било је пет интервенција од стране овог одељења ради изграђивања спорова и обустављања штрајка.

Одбор за упослење страних држављана при овом одељењу, образован на основу Уредбе о упослењу страних држављана, расмотрио је односне предмете и давао своја мишљења. С обзиром на постојеће конвенције и корисност стране стручне радне снаге по развитак наше опште а нарочито индустријске привреде, продужене су раније дате дозволе за 18, а одобрено упослење за 22 страна држављанина.

Здравствена служба по срезовима вршена је преко санитарских референата код средских начелника. Неки већи и брдовитији срезови имају поред средског лекара у седишту средског начелника, још по један-два лекара, распоређена у срезу тако, да су приступачни народу. Они су током године предузимали разне мере за заштиту народног здравља, подносили прописане извештаје Банској управи и лечили оболеле односно упућивали их према потреби у болнице.

Због недовољног броја ових државних лекара, а у тежњи да народ дође до брзе и јефтине лекарске помоћи Закон о здравственим општинама од 1930 године предвидео је самосталне и удружене здравствене општине.

Одлуком г. Бана Вардарске бановине VI бр. 20808 од 1930 године образовано је 31 самосталних и 109 удружених здравствених општина с тим, да у самосталним припадностима лекара и пла-

ћање болничких трошкова за сиромашне припаднике дотичних општина сноси самостална здравствена општина а у удруженим бановина из здравственог приреза.

Бановински приходи од оних приреза су тако мали, да су предвиђени у буџету за 1937/38 год. у износу од 200.000 динара што није довољно ни за покриће једне четвртине трошкова предвиђених истим буџетом у суми од 863.307 динара, за функционисање 25 удружених здравствених општина, а камо ли за покриће болничких трошкова за сиромашне њихове припаднике. Због тога се у овом буџетском предлогу предвиђа пословање за 22 општине — мање за три од предвиђених у текућем буџету.

Вардарска бановина слабо је насељена, јер на један квадратни километар долазе само 43 становника. Уз то је испресеци планинама тешко проходним и рекама тешко прелазним, особито за време елементарних непогода. Насеља су мала и међусобно удаљена, чак и поједине куће истог насеља. Климатски врло погодна за развитак маларије и других заразних болести. Све ове чињенице налажу потребу доброг уређаја здравствене службе у општинама те би требало попунити сва лекарска места у 109 удружених здравствених општина. Да би се омогућио живот и рад тих лекара, с обзиром на тешке станбене прилике на селу, имало би се подићи у седишту сваког лекара зграда за његов стан, амбуланту са чекаоницом и собом за смештај тешких болесника до упута за болницу. Због величине материјалних издатака морао би се овај рад на уређењу здравствене службе поделити на 10 буџетских година тако, да се сваке године унесе у буџет потребни кредити за подизање 10 зграда и постављење толиког броја нових лекара.

За покриће ових расхода служио би бановински здравствени прирез који би се наплаћивао од сваке удружене здравствене општине, без обзира да ли је тамо постављен лекар или није, јер из бановинског буџета плаћају се без обзира на то болнички трошкови за лечење њихових сиромашних припадника.

Од установа за пријем и лечење болесника постоје на подручју ове бановине поред Државне болнице у Скопљу и државног санаторијума у Сурдулици, 16 бановинских болница и 5 бановинских бања.

Нови гинеколошко-хируршки павиљон Државне болнице у Скопљу биће готов и прорадити у току месеца фебруара ове године чиме ће се повећати капацитет ове установе на 500 кревета.

Санаторијум у Сурдулици развија се и проширује свој рад на лечењу туберкулозних болесника врло повољно.

Од 16 бановинских болница није у овој години радила она у Босиљграду због недостатка кревета, да се снабде потребним намештајем, инструментима и апаратима. У овом предлогу буџета ти су кредити предвиђени.

Осталих 15 болница радило је успешно, али са великим тешкоћама због недостатка савремених болничких зграда и недовољности кредита за

мала допринети да се помогне приватна иницијатива у том погледу.

Партија 239 смањена је за 10.000 (од 50.000). Она је намењена подизању, оправци и одржавању туристичких планинских кућа. Смањење је извршено у интересу штедње.

Партија 240 (уређај нове зграде Мушке занатске школе у Охриду) остала је иста, док је партија 241 (Средње техничке текстилне школе у Лесковцу) смањена за 100.000 дин.

б) У партији 236 поз. 1 смањена је за 10.000 динара, док је позиција 2 повећана са 30.000 дин. Смањење је извршено у интересу штедње, а повећање се морало извршити да би се дао снажнији импулс подизању занатства и кућне радиности, ова је од увек у овој сиромашној бановини играла врло видну улогу у домаћинствима, јер се њоме допуњавало оскудно привређивање појединаца. Променом начина живота и индустријализацијом земље ранији производи кућне радиности сузбијени су до крајњих граница. Тежња је да се иницијативом од стране Краљ. банске управе помогне кућна радиност и да би се прилагодила савременим захтевима потрошача нарочито применом народне декоративне уметности на производе који данас могу имати прођу.

Смањивањем и повећавањем појединих партија и позиција у овој глави дошло се до напред наведене суме од Дин. 67.947.— за колико је ова глава мања у предлогу буџета за 1938/39 годину према буџету који је у току за 1937/38 год.

О другој глави овога предлога дате су појединости у почетку овог експозеа.

Ово Одељење има многоструке задатке: Трговина са банкарством, угоститељством, туризмом и редовним саобраћајем моторним колима, занатство и кућна радиност; индустрија; привредне коморе са професионалним удружењима; стручна настава и др.

Трговина је у прошлој години показивала видљиве знаке опорављања, нарочито унутрашња, јер се донекле ма да не и у толико знатној мери као у другим областима наше земље, куповна моћ широких потрошачких маса повећала. Цене пољопривредних и животних намирница порасле су према ранијим годинама. Било је оснивања и нових трговачких радњи, али увек оних мањих и ситних. Ток економског живота, са својим новим потребама, умањио је у главном обим пословања појединих трговачких радњи (опиум, уљарице, памук), преневши ту врсту трговине на друге основе и са новим организацијама.

У извозној трговини задржали смо позиције које смо раније имали. У Грчку и на друге пијаци Средоземног Мора упућивали смо своју стоку, сточне производе, нешто грађе и др., али с обзиром на унутрашњу структуру економског живота у Грчкој, као и на режим девизних ограничења и континената, волумен нашег пословања на овој

страни није могао да порасте. Везе са Албанијом су врло мале и размена добара се и ове године задржала у најужем оквиру пограничних потреба. Запажен је нешто већи извоз кукуруза из наше земље у Албанију.

Банкарство у нашој бановини налази се још у својој ранијој стагнацији. Ефекат санације банкарства преко Привилеговане аграрне банке још није дошао до изражаја, те се у тој врсти пословања може очекивати бољитак тек у овој години. При свем том криза кредита и пласмана не почива толико у тој привремености банкарства него поглавито у недостатку послова за које би и привредницима била потребна и нова средства поред оних којима располажу. Оживљавање привреде није се изразило у тражењу нових кредита.

Угоститељство је делило судбину трговине. Умножавају се радње ниже врсте (крчме, народне кухиње, оријенталске посластичарнице), док се у вишим врстама запажа застој. Томе треба тражити разлога и у умањеном промету странаца који је запажен у овој години, и поред свих јубиларних свечаности које су биле организоване. У осталом туризам је тесно везан са угоститељским радњама. Природне лепоте којима изобилује наша бановина, стари и средњевековни споменици, модерне грађевине, интересантни народни обичаји, историјска места, све то може привући путника и странца ако му се у исто време пруже добри путеви, добра саобраћајна средства и пријатан боравак у угоститељским радњама, а таквих хотела, ресторана и пансиона нема у довољном броју, а по где-где су скупи. Да би се донекле ублажио овај недостатак, Краљевска банска управа је уредила једну пристојну собу за преноћиште у манастиру Св. Јована Бигорског, и помогла је месни туристички одбор у Охриду да за пријем гостију оспособи и приватне станове.

Ради усавршавања саобраћаја моторним колима Краљевска банска управа је дала дозволу за редован превоз путника између Прилепа и Крушева и између Бујановца — Гњилана и Урошевца. Тако сада у нашој бановини има 13 предузећа за редован превоз путника са сталним саобраћајем и 2 предузећа са сезонским, свега 16 предузећа на 1.278.600 км. дужине. Поред тога издаване су дозволе за редован и повремен превоз робе моторним колима. Њих има данас 38.

(Н ставиће се)

ИЗГУБЉЕН ОРУЖНИ ЛИСТ

Мој оружни лист издат ми од стране среског начелства у Неготину на Вардару под бр. 5094 од 30-VII-1935 год. Оруж рег. бр. 235 — овим оглашујем за неважећи пошто сам га изгубио.

Башовић Мамут, село Бесвица, општина Демир-капијска, срез неготински — Вардар.

З. О. 1620

1—1

Власник за бановинску задужбину „Немања“ Д-р Вилхелм Даут, Скопље, Саватијева ул. бр. 10

Одговорни уредник Атанасије Ј. Јаковљевић, бански саветник

Задужбинска штампарија Вардарске бановине „Немања“, Цара Николе 35, Скопље.